

OVERDRACHTSDOCUMENT

Commissie Zorg, Onderwijs, Jeugd, Onderwijs en Cultuur (ZOCS)

Raadsperiode 2018-2022

Drie dossiers

In de raadsperiode 2018-2022 heeft de commissie Zorg, Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport (ZOCS) een veelheid aan onderwerpen en dossiers besproken en hierover aan de gemeenteraad advies uitgebracht. De impact van de coronapandemie op de verschillende beleidsterreinen van deze commissie, sinds maart 2020, was en is groot; hieraan is in deze commissie veel aandacht besteed.

Markant voor de commissie ZOCS is dat in drie dossiers sprake is geweest van een proactieve benadering, wat uiteindelijk heeft bijgedragen aan een sterkere positie van de gemeenteraad; een positie meer in balans met het college. Voor de betrokkenheid van de samenleving, de kwaliteit van het inhoudelijke debat en van de besluitvorming heeft dit een positieve uitwerking gehad. Er zijn ook lessen te trekken die van waarde kunnen zijn voor de raadsperiode 2022 – 2026.

De volgende dossiers van de commissie ZOCS :

- Ex-partnergeweld en femicide (1)
- Gespecialiseerde jeugdhulp (2);
- Cultuurplanproces (3).

Hoofdstuk 1

Voor een sluitende aanpak van femicide in Rotterdam



Bron: Katinka Lunnemann

SAMENVATTING EN DUIDING

December 2018. In korte tijd vallen in Rotterdam drie dodelijke slachtoffers door ex-partnergeweld. Drie jonge Rotterdamse vrouwen die nog een heel leven voor zich hadden, komen om het leven door geweld. Deze heftige gebeurtenissen veroorzaken naast afschuw een schokgolf in de samenleving. Ook in de raad van Rotterdam wordt geschokt gereageerd. Neem als raad zelf verantwoordelijkheid, is de oproep; doe wat je kunt om het risico van dit soort dodelijk geweld zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Laat onder regie van de raad een onafhankelijk onderzoek doen naar wat beter kan of nodig is om in Rotterdam op het niveau van de keten tot een sluitende aanpak van dit geweld te komen en betrek hierbij de belangrijke partijen in deze keten. Een motie met deze strekking van initiatiefnemer raadslid Tanya Hoogwerf (Leefbaar Rotterdam) wordt 30 januari 2019 breed ondertekend en unaniem aangenomen.

Waarom een onderzoek onder regie van de raad en niet door het college? De gemeente is onderdeel van het systeem, van de uitvoering. Daar het onderzoek neerleggen, zou in de praktijk neerkomen op de slager die zijn eigen vlees keurt. Bovendien is het belangrijk dat de raad bij dit maatschappelijk urgente probleem zelf een sterke informatiepositie verwerft en zo kan bijdragen aan de best mogelijke besluitvorming over dit belangrijke onderwerp. Besluitvorming die daadwerkelijk verbetering kan brengen in de samenleving, door verbetering in de bestaande aanpak. Het college is voor de best mogelijke besluitvorming over de inzet en de beoogde resultaten zelf gebaat bij een betrokken en zeer goed geïnformeerde raad. "Bij alle verschillen in kleur en toon, zijn er onderwerpen waar we allemaal pal voor willen staan, en dit is zo'n onderwerp", zei raadslid Jimmy Smet (Groen Links) bij verschillende gelegenheden.

Een begeleidingsgroep met naast Tanya Hoogwerf (LR), Christine Eskes (in het najaar van 2021 vervangen door Tjalling Vonk (CU) nadat zij Sven de Langen als wethouder opvolgde) en Jimmy Smet (GL) krijgt het mandaat om het proces namens de raad te begeleiden. De griffie levert support bij voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden in het proces, adviseert en onderhoudt de dagelijkse contacten met de onderzoeker en de verschillende groepen belanghebbenden.

Het onderwerp heeft maatschappelijk betekenis en de raad schaart zich unaniem achter een onafhankelijk onderzoek onder eigen regie. Dat geeft ook de griffie als neutrale professionele ondersteuner ruimte om van waarde te zijn voor de begeleidingsgroep, die als opdrachtgever fungeert maar veel van het voorbereidende en uitvoerende werk kan overlaten aan de griffie als procesbegeleider, geheugen en adviseur. Van een briefing en fungeren als eerste contactlijn voor de onderzoekers en een introductie van de onderzoekers door de raadsvoorzitter, tot updates voor de commissies ZOCS en V&B, een bijeenkomst in de Laurenskerk en gesprekken met sleutelpersonen in het beschermnetwerk.

Het geselecteerde Verwey-Jonker-Instituut presenteert in juni 2020 in de Burgerzaal de bevindingen en aanbevelingen aan de raad, en ook aan de partijen in de keten huiselijk geweld. De begeleidingsgroep zette in op een waardevol en bruikbaar onderzoek op het niveau van keten, met medewerking van de partijen in deze keten, en bleef vanaf de introductie van de onderzoeker in het veld in contact met deze verschillende partijen. Het gesprek in de Burgerzaal over de resultaten levert de bevestiging van de indruk: gemeente en het bescherm- en

hulpverleningsnetwerk willen met de aanbevelingen aan de slag. Het onderzoek, met name de participatie daarbinnen, creëert beweging in het veld!

Vanuit de gemeente is het niet “wij” vs. “zij”, maar we doen het samen.

Het onderzoek wijst onder andere uit dat knelpunten en oplossingen niet zozeer liggen in deelketen straf en zorg. Ze liggen ook niet bij de ernstigste dossiers op stedelijk niveau die de terugkerende aandacht hebben van het Zorg- en Veiligheidshuis. Nee, ze liggen op het niveau van bescherming en hulpverlening in de wijken en die niet tot ernstige categorie behoren.

Het rapport wordt in november 2020 door de raad vastgesteld en krijgt steun van de verantwoordelijk wethouders De Langen en Bokhove. Ook de burgemeester voelt zich als raadsvoorzitter en burgervader sterk bij onderwerp betrokken. Als onderdeel van de driehoek met politie en OM heeft ook Ahmed Aboutaleb door verschillende incidenten ervaren dat risicobeperking door een sluitende aanpak tussen partijen en nageleefde handreiking in de organisaties om vroegtijdig alarmerende signalen juist te duiden, een flinke uitdaging is.

Niet zelden krijgt een relevant onderzoek met belangwekkende bevindingen, conclusies en aanbevelingen van verschillende kanten serieuze aandacht. Vaak gaat het momentum dan ook wel weer snel voorbij. Niet hier. De begeleidingsgroep zette in op een waardevol en bruikbaar onderzoek op het niveau van keten huiselijk geweld als geheel en bleef vanaf de introductie van de onderzoeker in het veld in contact met de verschillende partijen. Het onderzoek wordt een voertuig voor verandering en verbetering op het niveau van de deelketen bescherming en hulpverlening.

Bij de vaststelling van het rapport in de raad (in november 2020) komt vanuit de begeleidingsgroep een motie die oproept om de verbeterlagen ook daadwerkelijk te borgen (motie-Eskes) door middel van een quick-scan. Weliswaar heeft wethouder Bokhove de raad een uitgebreide monitor toegezegd voor het najaar van 2022, de raad kiest er met brede steun (44 stemmen voor) om de quick-scan onder hoede van de begeleidingsgroep in het najaar van 2021 voor te leggen. Als om duidelijk maken: dit vinden wij zo belangrijk, dat wij er als raad bovenop blijven zitten. En ook goed dat de gemeente en het beschermnetwerk weten dat de raad via een onafhankelijk onderzoek bij hen zal terugkomen om op de voortgang te bevragen. Het is dus niet vrijblijvend.

Deze quick-scan, behandeld begin december 2021, laat zien dat veranderen en verbeteren met veel partijen tijd vergt. Deze laat ook zien dat er door partners in het beschermnetwerk echt werk is gemaakt van doorvertaling en doorvoering van de aanbevelingen uit het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut. Maar ook dat het nog pril is, dat er voorzichtig stappen worden gezet, dat het nog iets is van een kleine groep, de top (professionals weten er nog niets van), dat het nog onvoldoende doorleefd is (de leidende principes), en dat de neiging om te verambtelijken en te verkokeren onderdrukt moet worden. En dat terwijl van meet af aan een hoge urgentie wordt gegeven aan een lage drempel voor bescherming van het slachtoffer, een arrangement huiselijk geweld dat allerlei schotten wegneemt die belemmerend werken, en nog meer. Er is dus werk aan de winkel om efficiënt en vooral effectief tot het beoogde resultaat te komen.

Bij de behandeling van de quick-scan in de raad wordt een motie (Hoogwerf) aangenomen die ertoe oproept om in de volgende raadsperiode (2022-2026) de borging van de verandering en verbetering ter hand te nemen en hier ook bij de collegevorming aandacht aan te besteden. Want als iets duidelijk is geworden: vanzelf gaat het niet. Ook wordt de afspraak gemaakt dat de commissie ZOCS via de begeleidingsgroep de vinger aan de pols zal houden aan dit overdrachtsdocument.

Al met al heeft de gemeenteraad het dossier ex-partnergeweld / femicide ruim drie jaar op de agenda gehouden. Een onderwerp dat in de begintijd zorgde voor heftig debat ontwikkelde zich tot een breed onderschreven verbeteraanpak onder regie van de raad zelf, met impact op het beschermnetwerk. Dat kwam na het onderzoek in beweging om de aanbevelingen van Verwey-Jonker uit te voeren. Een proces dat nog niet is afgerond en dus aandacht blijft vragen.0

SARAH EN BIANCA GEVEN GEZICHT AAN EX-PARTNERGEWELD



Bron: RTV Rijnmond

In korte tijd verliezen drie jonge Rotterdamse vrouwen eind 2018 het leven door geweld in de relatiesfeer. De schok is groot in Rotterdam, het land, de directe omgeving van de slachtoffers en in de publieke opinie. Ook de gemeenteraad is geschokt. Er rijzen vragen over de bescherming en opvang van slachtoffers. Hoe functioneert de opvang, bescherming en hulpverlening van slachtoffers? Gaat dit wel goed in de deeltaken straf en zorg (politie, Openbaar Ministerie en Reclassering)? Is sprake van effectieve en sluitende samenwerking in de keten huiselijk geweld? Moet de gemeenteraad hier zelf zijn verantwoordelijkheid nemen en doen wat in zijn

vermogen ligt om het risico van hevig ex-partnergeweld te verminderen? Zo krijgen drie jonge Rotterdamse vrouwen een naam en een gezicht en staan zij voor vele, vaak naamloze slachtoffers van ex-partnergeweld.

De tragische gebeurtenissen zijn ook pijnlijk voor betrokken instanties en professionals. Ze doen veel goed werk, doen wat ze kunnen en er gaan ook dingen mis, vreselijk mis. En, wat erger is, als het gaat om rekenschap afleggen ontstaat onder druk van publieke aandacht de neiging om, figuurlijk gesproken, de was binnen te houden, de eigen bijdrage in het drama (iets) kleiner te maken, naar een ander te verwijzen, en / of aan te geven dat "al" verbetermaatregelen in gang zijn gezet. Aan goede intenties, ambities en doelen, zeker op papier in beleidstaal, is zelden gebrek. Het is dan juist aan de gemeenteraad om, zeker bij onderwerpen die de (lokale) samenleving schokken en grote maatschappelijke impact hebben, als volksvertegenwoordiger de stem en het gevoel in de samenleving te vertolken. Om de verantwoordelijke bestuurders de helpende hand toe te steken met een robuuste controlerende rol, en desgewenst door als raad zelf het initiatief te nemen.

Dit zal onder andere blijken als de Inspectie van Veiligheid en Justitie onderzoek heeft gedaan naar de vraag hoe het zo ver heeft kunnen komen dat de dan 16-jarige Humeyra, ondanks zorgwekkende signalen en talrijke meldingen bij verschillende instanties over stalker ver Bekir E. toch het slachtoffer kon worden van een gewelddadige dood op klaarlichte dag in de fietsenstalling van haar school. Wat is ieders rol hierin geweest en wat valt hiervan te leren? Het rapport is ook voor de gemeenteraad ontluisterend. Verschillende raadsleden willen verdere toelichting van de onderzoekers, wat niet gebruikelijk is. Met inzet van de griffie lukt het hen om op het ministerie in Den Haag een uitgebreide toelichting van hen te krijgen. Die geeft hun een verdere inkleuring van het ontluisterende rapport. Dat zorgt voor zwaar en heftig debat in de raad. Dat sterkt ook het besef in de raad dat hij ook zelf zijn verantwoordelijkheid moet nemen, zelf aan zet is om bij te dragen aan dringend nodig ervaren verbetering van bescherming van slachtoffers.

Met algemene stemmen

Een van de raadsleden heeft in de directe omgeving zelf te maken gehad met huiselijk geweld, een van de redenen om de lokale politiek in te gaan. Zij wil dat de raad het initiatief neemt en vindt daarin collega-raadsleden als medestander. De commissiegriffier van ZOCS wordt benaderd voor advies over het in te zetten instrument en het proces. Binnen de griffie trekt de commissiegriffier al enkele jaren professioneel op met de adviseur communicatie en dienstverlening, die op het snijvlak van proces, communicatie en advies werkt. In wisselwerking met de betrokken raadsleden wordt een motie voorbereid en uitgewerkt die oproept tot een onafhankelijk onderzoek in opdracht van de gemeenteraad naar de effectiviteit van de aanpak en de samenwerking in de stedelijke keten Huiselijk geweld, een onderzoek uit te voeren in goede samenwerking met partners in het netwerk. De [raadsmotie](#) krijgt 30 januari 2019 raadsbreed steun. De raad wil zelf zijn verantwoordelijkheid nemen.

Mandaat van de raad

De griffie wordt gevraagd een voorzet te doen voor de organisatie en procesbegeleiding, evenals voorbereidingen te treffen voor de selectie van een geschikt onderzoeksbureau. De commissiegriffier van ZOCS heeft jarenlange ervaring met de formule van het begeleidingsteam op voor commissie en raad majeure dossiers en bijvoorbeeld de voorbereiding van een belangrijke expertmeeting. Een evenwichtige samenstelling en echte toewijding van raadsleden aan het onderwerp doen ertoe, evenals proactieve professionele facilitering van het proces en de

communicatie met alle belanghebbenden, inclusief advies. Op het juiste moment, op de juiste manier contact met de juiste insteek en boodschap: met de betrokken raadscommissie(s) en de raad, met het presidium, de raadsvoorzitter, de raadsgriffier en vooral de belanghebbende partijen in de samenleving. Dit alles onder regie van de begeleidingsgroep, uiteraard.

In de *begeleidingsgroep Onderzoek Ketenaanpak Huiselijk Geweld* nemen Tanya Hoogwerf (LR), Christine Eskes (CDA) en Jimmy Smet (GL) zitting: zowel raadsleden van de coalitie als de oppositie zijn bereid om tijd te investeren in de begeleiding van het onderzoek. De begeleidingsgroep vraagt en krijgt mandaat van de raad en de betrokken raadscommissies ZOCS en Veiligheid & Bestuur om het onderzoekstraject te begeleiden tot en met de oplevering van het rapport. Dit begeleidingsteam krijgt voor de voorbereiding en de uitvoering assistentie van commissiegriffier en de adviseur communicatie en dienstverlening.

Tijdens de periodieke, meestal korte (30-45 minuten), goed getimede bijeenkomsten (maandagavond voor het fractieoverleg of in de pauze van de raadscommissie) neemt de begeleidingsgroep de bespreekpunten in de voortgang van het proces door, met een korte agenda en toelichting bij ieder punt van de griffie, alsook een vraag of besluit. Ook wordt naar de komende periode gekeken (wat komt er op ons af, hoe gaan we ermee om?) en is de communicatie met de belanghebbenden een terugkerend aandachtspunt. De ondersteuning door de griffie ontlast de al drukbezette leden van de begeleidingsgroep, maar helpt bij de realisatie van het doel en impact.

Verwey-Jonker Instituut

Het begeleidingsteam gaat aan de slag. In de *voorbereiding* gaat het om de selectie van het geschikte onderzoeksbureau en de uitwerking van een briefing voor het onderzoek zelf, met als referentie de aangenomen motie. De griffie voert een oriëntatie uit, vraagt op basis van een suggestie om advies hierover bij de verantwoordelijke ambtelijk directeur bij het cluster MO. De ambitie is niet gering: onderzoek over een complexe maatschappelijke problematiek in een stedelijk domein dat onder druk staat en dat gehele keten bestrijkt, dus zowel opvang en hulpverlening en straf en zorg. Bureau en onderzoeker hebben ruime kennis van het thema, beschikken over een passende portfolio en overzien de gehele keten: zowel opvang en hulpverlening als straf en zorg.

De begeleidingsgroep stelt voor het Verwey-Jonker Instituut in te schakelen, en met name mr. dr. Katinka Lünemann, een senior-onderzoeker met een passende portfolio op onderzoeksgebied en publicaties in het domein van huiselijk geweld. En dat zonder afhankelijkheidsrelatie met de gemeente Rotterdam.

Op basis van een indicatie voor de budgetbehoefte schakelt de griffie het gemeentelijke Escalatieoverleg in, voor een juridische toets op de gemotiveerde marktbenadering. Als deze benadering de toets doorstaat, ontvangt Verwey-Jonker een schriftelijke en mondeling briefing van de begeleidingsgroep om een uitgewerkt onderzoeksvoorstel te kunnen opleveren. Dit voorstel, inclusief onderzoeksbudget, volgt binnen enkele weken. Na goedkeuring door de begeleidingsgroep en fiat in het presidium kan de griffie de formele opdracht verstrekken. En zo zal het gaan.

Onderzoek: de keten als geheel

*Het onderzoek door Verwey-Jonker wordt na een eerste aankondigende belronde met bestuurders en directeurs van instellingen in het stedelijke netwerk huiselijk geweld, per brief door de raadsvoorzitter verder geïntroduceerd. Het onderzoek beoogt inzicht te krijgen in de ketensamenwerking voor de aanpak van huiselijk geweld en verbeterpunten te detecteren om tot een sluitende ketensamenwerking te komen. Belangrijk is om toe te lichten *waarom* het initiatief voor een onafhankelijk onderzoek is genomen. Het gaat om het functioneren van de keten als totaal en wat daarin beter kan, niet om te wijzen naar eventuele missers en fouten bij een afzonderlijke partij. Na deze introductie is het aan onderzoeksleider Katinka Lünemann om haar onderzoek stap voor stap uit te voeren. Zij heeft een gedegen reputatie op dit terrein opgebouwd, wat de medewerkingsbereidheid ten goede blijkt te komen.*

Hoofdvraag in het onderzoek is: wat is de kern van het probleem, wat zijn noodzakelijke veranderingen en hoe kan dit onderzoek bijdragen aan gezamenlijk leren in het vergroten van directe en duurzame veiligheid?

*Het onderzoek zal bestaan uit drie fasen: een verkennende, een verdiepende en een afsluitende fase. De eerste fase verkent waar het grootste pijnpunt ligt en zoekt aansluiting bij de urgentie die wordt gevoeld om slachtoffers van huiselijk geweld te beschermen. De hoofdvraag is: wat is de kern van het probleem, wat zijn noodzakelijke veranderingen en hoe kan dit onderzoek bijdragen aan gezamenlijk leren in het vergroten van directe en duurzame veiligheid? Hiertoe voert de onderzoeksleider diverse gesprekken met sleutelpersonen in de keten. Ze wil daarbij ook aansluiten bij de bestaande *Werkgroep Geweld tegen vrouwen* waar verschillende partijen om de tafel zitten, of spreken met de leden van de kerngroep, om te horen waar volgens hen de urgentie ligt. Hoewel dit twee onafhankelijke trajecten zijn (werkgroep en onderzoek) wordt op deze manier de verbinding gelegd zodat de twee trajecten niet los van elkaar plaatsvinden maar elkaar versterken.*

*De verdiepende fase 2 bestaat uit een literatuurstudie en verdere deskresearch naar de problematiek, aangevuld met interviews en een groepsgesprek om de vragen die de deskresearch heeft opgeroepen, te beantwoorden. Verder worden aanvullende gesprekken en een groepsgesprek uitgevoerd met professionals in de keten. Deze gesprekken dragen bij aan een beter inzicht in de *knelpunten*. Om meer inzicht te krijgen in mogelijke *oplossingen*, voert het onderzoeksteam ook enkele casuïstiekbesprekingen uit met ketenpartners op het niveau van respectievelijk uitvoerend professionals en managers. Aan de hand van een concrete casus gaan ze met elkaar in gesprek over de meest adequate, effectieve aanpak van bescherming, hulp en ondersteuning voor gezinssystemen, intieme relaties en individuele slachtoffers. De onderzoekers organiseren ten slotte enkele groepsbijeenkomsten, met name met ervaringsdeskundigen die vanuit het cliënt-perspectief naar de ketenaanpak kijken.*

De afsluitende derde fase bestaat uit bijeenkomsten om de voorlopige aanbevelingen uit het onderzoek te bespreken en de rapportage. De onderzoekers zetten een kleine klankbordgroep met deskundigen op om hen te raadplegen over kwesties in het onderzoek. De griffie onderhoudt voor het begeleidingsteam de contacten met de onderzoeker en helpt desgevraagd met relevante documenten en voor

beantwoording van voorkomende vragen. Voor mijlpalen zoals een tussenrapportage komen de onderzoeker en het begeleidingsteam samen, waar het concept wordt toegelicht.

Het gehele onderzoek neemt (langer dan gepland) ruim een jaar in beslag. De begeleidingsgroep verzorgt in totaal zes keer een mondelinge update van het proces in de commissie ZOCS, met een schriftelijke versie hiervan in de commissie Veiligheid en Bestuur.

Meest urgente knelpunten en oplossingsrichtingen

Uit het onderzoek komt naar voren dat de meest urgente knelpunten in de samenwerking tussen instellingen van het veiligheidsdomein en zorgdomein *niet* liggen op het stedelijke niveau, waar het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (ZVHRR) en het recent opgerichte Centrum Huiselijk Geweld een belangrijke rol spelen als vormen van multidisciplinaire samenwerking. Het meest urgente probleem in de aanpak van huiselijk geweld bevindt zich in het sociaal domein en de adequate aansluiting tussen het sociaal domein (wijkteams) en de ketenaanpak 'zorg- en veiligheidsdomein'.

Belangrijkste knelpunten:

- *Onduidelijkheden rond taken en bevoegdheden* van verschillende instellingen. De toegang tot de juiste hulp is complex en langdurig. Er zijn verschillende loketten en er is geen directe toegang tot de wijkteams.
- *Regiefunctie op wijkniveau* is (dikwijls) onduidelijk en de samenwerking tussen instellingen (Veilig Thuis, wijkteams, jeugdbescherming, politie en andere netwerkpartners) is problematisch. Bovendien is veel kennis omtrent huiselijk geweld versnipperd geraakt en verdwenen door de transitie.
- *De indicatiestelling binnen de Wmo-systematiek is niet geschikt* voor de problematiek van huiselijk geweld, omdat deze is gebaseerd op het uitgangspunt van zelfredzaamheid en individugericht is. Het gaat in het geval van huiselijk geweld allereerst om het bieden van bescherming en daarnaast om een integraal aanbod aan relaties en gezinsgerichte hulp.
- *De systeemwereld van protocollen en regels* wordt als dominant ervaren door professionals, waardoor de aansluiting bij de leefwereld van mensen (te vaak) ontbreekt.



Oplossingsrichtingen /aanbevelingen:

- *Zet leidende principes* van waaruit samengewerkt wordt centraal binnen de domeinen van zorg, welzijn, jeugd en veiligheid.
- *Zorg voor een laagdrempelige toegang.* Directe toegang tot het wijkteam en plekken in de wijk waar mensen terecht kunnen voor een luisterend oor en steun, zijn essentieel.
- *Voorkom dat meldingen van huiselijk geweld (telkens) worden doorverwezen.* Invoering van een aantal *wijkteam overstijgende netwerken huiselijk geweld* draagt bij aan het direct bieden van de juiste hulp en bescherming doordat de melding bij Veilig Thuis direct wordt opgepakt, deskundigheid wordt gebundeld, korte lijnen ontstaan tussen de verschillende instellingen en de gezamenlijke slagkracht van professionals daarmee wordt vergroot. Het (gezamenlijk) aanpakken van de problemen staat dan voorop.
- Essentieel is dat financiering van (langdurige) gezinsgerichte hulp en bescherming mogelijk wordt gemaakt. Ontwikkel daartoe een *arrangement huiselijk geweld* vanuit de concrete problematiek en buiten het huidige systeem van indicatiestelling via een integraal, financieel ontschot budget.

Draagvlak voor doorvoeren aanbevelingen

Woensdag 24 juni 2020 is een stralende dag. De Burgerzaal in het stadhuis is in gereedheid gebracht voor drie bijeenkomsten. Stoelen zijn op anderhalve meter geplaatst. Die zullen achtereenvolgens bezet worden door eerst raadsleden, daarna bestuurders en directeurs van partners in de keten huiselijk geweld en ten slotte de pers.

Het NOS journaal zal 's avonds in zijn uitzendingen groot uitpakken met het onderzoek; ook andere landelijke, regionale en lokale media besteden aandacht aan de resultaten van het onderzoek.

Maar er is iets dat verder reikt dan vluchtige media-aandacht. Er blijkt een ruim draagvlak om de aanbevelingen daadwerkelijk door te voeren, zowel bij de gemeente zelf als in het stedelijke netwerk van betrokken instellingen. Op die woensdagmorgen in juni valt in de Burgerzaal bij gemeente en partners in het beschermnetwerk op dat er naast veel herkenning ook energie loskomt. Zij geven aan daadwerkelijk aan de slag te willen met de aanbevelingen van Verwey-Jonker. Kort daarna ontvangt de begeleidingsgroep een verslag waaruit dit ook blijkt. Ook willen de belangrijkste partijen in het veld ("koplopers" genoemd) actief meewerken aan het programma van een bijeenkomst die de begeleidingsgroep in het najaar in de Laurenskerk wil organiseren.

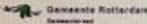
Deze verheugende reactie komt ook niet helemaal onverwacht. Sinds de start van het onderzoek is vanuit de begeleidingsgroep geïnvesteerd in regelmatig contact met partners in het onderzoek. Zo hebben de leden van de begeleidingsgroep op donderdagmiddag 23 juli 2020 bij Arosa een informeel gesprek gevoerd met de koplopers uit het beschermnetwerk over hun beeld bij de resultaten van het onderzoek en wat zij daarmee willen. Daar is op dat moment al een duidelijke wil aanwezig om met de aanbevelingen aan de slag te gaan.

Bij de bespreking van het onderzoek en een concept-raadsvoorstel (van de begeleidingsgroep) op 8 juli scharen de woordvoerders en de twee verantwoordelijke wethouders (De Langen en Bokhove) zich achter de aanbevelingen. In het najaar zal ook de gemeenteraad het raadsvoorstel met de aanbevelingen overnemen.

Hart onder de riem voor professionals in Laurenskerk

De begeleidingsgroep vindt het belangrijk om namens de raad een bijeenkomst te organiseren met bestuurders en professionals uit het netwerk van partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. Dit om rekenschap af te leggen aan de stad, om betrokken partijen en professionals een hart onder de riem te steken en om samen een statement af te leggen voor de aanpak van huiselijk geweld in Rotterdam. De begeleidingsgroep krijgt van de raad het mandaat om deze bijeenkomst te organiseren.

Op 21 september 2020 vindt in de Laurenskerk een indrukwekkende bijeenkomst plaats, uiteraard coronaproof. Er zijn ca. 150 genodigden, zowel bestuurders als leidinggevend en professionals van instellingen uit het netwerk. De betrokken wethouders Bokhove en De Langen zijn aanwezig en ook de burgemeester, die zich ook zeer betrokken heeft getoond bij het dossier huiselijk geweld. Hij is op gezette tijden door de begeleidingsgroep bijgepraat over de voortgang en zo ook over de bijeenkomst in de Laurenskerk.



Gemeente Rotterdam
Gemeenteraad

Keerpunt in de aanpak van huiselijk geweld in Rotterdam

Bescherming van het slachtoffer voorop!

In december 2020 kwamen drie jonge Rotterdamse vrouwen om het leven door huiselijk geweld in de Rotterdamse wijken. Deze drie vrouwen waren onderdeel van een onderzoek naar de aanpak van huiselijk geweld in Rotterdam en voor bezinning op gezamenlijke versterking van het beschermingsnetwerk. De gemeenteraad van Rotterdam nodigt u bij deze van harte uit voor een bijeenkomst waarin het keerpunt in de aanpak van huiselijk geweld samen wordt vormgegeven.



Uitnodiging

Datum:
Maandag: 21 september 2020

Tijd:
15.00 - 17.00 uur
(Inloop vanaf 14.30 uur)

Locatie:
Laurenskerk
Grotekerkhallen 2

Moderator:
Marianne van den Akker

Programma

15.00 - 15.20 uur
Voelen, herkennen, erkennen
Voelen door dans en muziek. Danssolo uit Perfect Skin choreografie: Ed Wubbel, gevolgd door een saxofoon-improvisatie van Kika Sprangers en Jesse Schilderink.

"Change the system?", toespraak door raadsvoorzitter Ahmed Aboutaleb.

15.20 - 16.00 uur
Mijn ervaring: Hadten we...? Afweer! Het slachtoffer, de omgeving en de professional.
Van voelen naar vinden: raadsleden voor een keerpunt.

16.00 - 16.05 uur
Tiny houses in Savannah - optreden van singer-songwriter Anna Ruse, alumna Codarts Rotterdam.

16.05 - 16.50 uur
Van knelpunt naar keerpunt
Naar een beter sluitend beschermingsnet. Hoe maken de partners dit concreet? En wat is hiervoor nodig? Het woord is aan de instellingen en de professionals. Gesprek met wethouder Judith Bokhove.

16.50 - 17.00 uur
"The Golden Pas de Deux", een duet van Stephen Shropshire op muziek van John Dowland, gevolgd door poëtisch slot met werk van Maya Angelou.

17.00 uur
Afsluiting

Aan u wordt gevraagd alle coronarichtlijnen en instructies van medewerkers te volgen. Het wordt op prijs gesteld als u **uiterlijk om 14.45 uur** aanwezig bent.

Namens de begeleidingsgroep van de gemeenteraad

Tanya Hoogwerf, Christine Eskes en Jimmy Smet

Programma bijeenkomst Laurenskerk, 21 september 2020



De bijeenkomst wordt opgeluisterd door (ex-)studenten van Hogeschool Codarts, waarvan een ex-student betrokken was bij de gewelddadige dood van de studente Sarah Pappenheim. Aan het eind van de bijeenkomst ondertekenen de leden van de begeleidingsgroep, wethouder Bokhove namens het college en bestuurders van de belangrijkste partijen in de keten huiselijk geweld een manifest dat de begeleidingsgroep samen met hen heeft voorbereid. Bescherming van slachtoffers staat voorop en belang wordt gehecht aan vertrouwen en ruimte voor professionals.



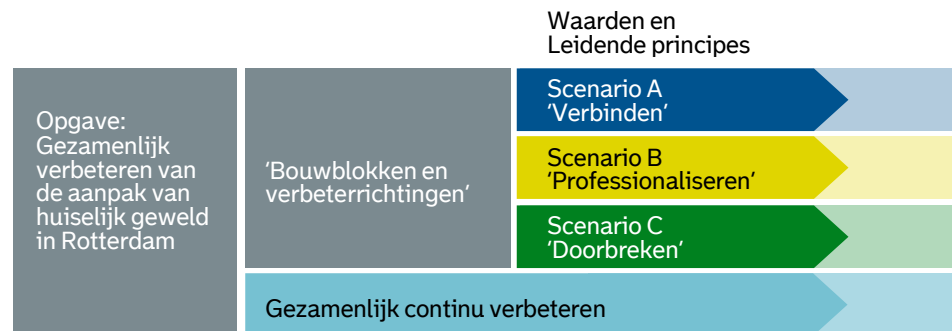
College pakt handschoen op

Het college schenkt klare wijn. In weerwil van de inzet van gemeente en betrokken partners lukt het onvoldoende in Rotterdam om slachtoffers en plegers van huiselijk geweld goed te helpen. De aanpak is te onsamenhangend en betrokkenen hebben daardoor te vaak de ervaring van het kastje naar de muur te gaan. Het college besluit de handschoen op te pakken en de aanbevelingen van het Verwey-Jonker Instituut samen met het beschermnetwerk uit te werken naar concrete verbeteracties. Verder wordt de keuze gemaakt om voor het Huiselijk geweld-arrangement een apart inkoopspoor in te zetten, om zo ruimte te creëren om dit vanuit de leidende principes te ontwikkelen. Ook zijn er al concrete stappen gezet rond de realisatie van vrijwillige plegersbetrokkenheid, zoals het aanbod 'Niet meer door het lint'. In een door de gemeente opgezette stuurgroep gaan de partners onder leiding van AEF werken aan doorvoering van de aanbevelingen. Er zijn vanuit waarden en leidende principes drie verbeterscenario's geïmplementeerd. In een gefaseerd actieprogramma worden die gerealiseerd.

Waarden: veiligheid, holisme en gezamenlijkheid

Leidend principes:

- *Leefwereld is leidend, de systeemwereld faciliteert.*
- *Het gezinssysteem staat centraal.*
- *Eerst directe veiligheid, dan stabiele veiligheid, gevolgd door duurzaam herstel.*
- *Acteren met passende urgentie en snelheid.*
- *Vertrouwen op deskundigheid en expertise van professionals op alle niveaus en de ruimte om die deskundigheid te benutten.*



Het onderwerp huiselijk geweld maakt deel uit van het Rotterdamse beleidsplan voor Maatschappelijk Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026 met als titel [“Heel de Stad”](#). Dit beleidsplan is erop gericht om een integrale aanpak van Zorg, Welzijn en Jeugdhulp te realiseren. De commissie ZOCS bespreekt de concept-versie van het beleidsplan op 10 juni 2020 met de wethouder en levert input voor [het raadsvoorstel “Heel de Stad”](#). Dit beleidsplan vormt na vaststelling door de gemeenteraad het kader voor de inkoopstrategie voor Zorg en Welzijn. Het wordt 28 januari 2021 vastgesteld, evenals de hieruit volgende [kaders voor de inkoop strategieën](#).

Omdat er ook een regionale component voor (regionaal in te kopen vormen van) hulpverlening ([Regiovisie en actieplan Geweld hoort nergens thuis 2019 -2022](#) of [Strategisch beleidsplan Veilig thuis Rotterdam Rijnmond 2020-2022](#)), is het zaak voor de commissie om overzicht te houden in de stroom op een verschillende schaal (lokaal of regionaal) en breedte van het onderwerp (bijvoorbeeld zorg vs huiselijk geweld), het type stuk (beleidsmatig, ambities, intenties en doelen, zoals het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld, of een voortgangsrapportage) en het -waar dat bij het onderwerp huiselijk geweld wel voor de hand zou liggen - woordelijk aansluiten bij de afgesproken verbeterstrategie, te weten de vertaling naar de praktijk van alle aanbevelingen.

Evaluatieve quick scan

Bij de bespreking van het [onderzoeksrapport “Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen”](#) op 7 juli 2020 is in de commissie door een fractie gesuggereerd om de binnen een jaar de opvolging van aanbevelingen na te gaan in een evaluatie, weer onder leiding van de raad. Dit gezien de grote impact van ernstige incidenten met huiselijk geweld op slachtoffers, kinderen, de omgeving, de samenleving en de publieke opinie. Maar ook gelet op de beleving dat collegeleden gebaat zijn bij een (pro-)actieve opstelling van de raad, die ook zelf verantwoordelijkheid wil nemen voor beperking van risico's van geweld in de relatiesfeer en andere vormen van geweld achter en voor de voordeur.

Dat blijkt bij de raadsbehandeling van het rapport op 26 november 2020. Weliswaar kondigt wethouder Bokhove aan dat over twee jaar een uitgebreide monitoring plaats heeft en naar de gemeenteraad komt, de raad wil zelf en sneller een beeld krijgen van de implementatie.

Lid van het begeleidingsteam Christine Eskes (CDA) dient de motie [“Ketenaanpak huiselijk geweld: van ambitie naar geborgde realisering”](#) in die door elf andere fracties is ondertekend. De motie vraagt om een evaluatie onder hoede van de raad, met als hoofdvraag: hoe zijn de aanbevelingen door de gemeente en relevante organisaties opgepakt? Met als subvragen: zijn de in het rapport benoemde en onderschreven oplossingsrichtingen bij de knelpunten in het stedelijk netwerk geland? Zo ja, in welke mate? Wat is daadwerkelijk gebeurd en gedaan om de onderschreven oplossingsrichtingen naar de praktijk te vertalen? In hoeverre worden deze ook (aantoonbaar) in de praktijk gebracht? Wat lukt er (nog) niet en wat is hiervoor de verklaring? De motie krijgt steun van 44 raadsleden. De begeleidingsgroep krijgt het mandaat om de evaluatieve quick scan door het Verwey-Jonker Instituut te begeleiden.

Quick scan Verandertraject huiselijk geweld

De quick scan door het Verwey-Jonker Instituut omvat een documentenstudie, een reeks individuele gesprekken met bestuurders, managers en professionals in het Rotterdams beschermnetwerk en enkele groepsgesprekken. De bevindingen zijn getoetst bij het sleutelpersonen in het netwerk. Uit de quick scan komt naar voren dat het rapport *Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen* een impuls heeft gegeven aan de samenwerking tussen de gemeente en relevante netwerkpartners. Zie hier [de presentatie](#) door onderzoeker Katinka Lünemann voor de commissie ZOCS op woensdag 8 december 2021.



Het rapport [Quick scan verandertraject huiselijk geweld](#) toont dat er veel in gang gezet. Zo is meteen een een stuurgroep ingesteld onder voorzitterschap van de gemeente. Een *Actieprogramma* Verandertraject Huiselijk geweld Rotterdam (8 april 2021) is vastgesteld. Er zijn *leidende principes* vastgesteld door alle beschermpartners en deze worden in meer of mindere mate gebruikt in de besluitvorming om tot verandering te komen. Het zijn echter bij lange na (nog) geen levende principes die op alle niveaus in de verschillende organisaties gekend en gebruikt worden om besluiten te nemen en ernaar te handelen. Als het gaat om de drie andere aanbevelingen – directe laagdrempelige toegang, samen optrekken op bovenwijks niveau en een arrangement huiselijk geweld - zijn voorzichtige stappen gezet.

De verandering is ingezet op het bestuurlijk niveau van de beschermpartners. Er zijn proeftuinen en pilots, deels gebaseerd op de bottom-up ontwikkelingen. Hoe en wanneer de professionals en de cliënten er iets van gaan merken is echter (nog) niet duidelijk.

Het beeld, kortom, is dat het *onderzoek Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen* beweging heeft gestimuleerd, tot gezamenlijke actie heeft aanzet. De scan is ongeveer een jaar na de vaststelling van het rapport uitgekomen. Verandering kost tijd. En in het najaar van 2022 kan de gemeenteraad rekenen op een uitgebreide monitor van de verantwoordelijk wethouder(s) om de voortgang nog eens tegen het licht te houden.

De scan laat zien dat er twee kanten aan de medaille zitten. De ene kant is dat veel in gang is gezet. De andere kant van de medaille is de urgentie die sinds eind januari 2019 door de raad is en wordt gegeven aan een sluitende aanpak van vormen van geweld in de stad. Vanuit het perspectief van slachtoffers, en het systeem als geheel (dus ook pleger en kinderen) draait alles om het bieden van veiligheid / bescherming en hulp. Zo ver is het niet, en dat kan een gevoel van groot ongeduld geven.

De onderzoekers bemoedigen vooral: ga door met de verandering, maak vaart, blijf niet hangen in een kleine groep, zorg dat de leidende principes gaan leven, ook en juist bij professionals. Ofwel:

- zorg dat professionals in de praktijk de middelen, het vertrouwen en ruimte krijgen om volgens de leidende principes te werken;
- houdt focus op werken volgens leidende principes, directe toegang, samen optrekken in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en het huiselijk geweld-arrangement. Maak ruimte voor het uitvoerend niveau en ervaringsdeskundigen om de veranderingen mee vorm te geven. Alleen een goed samenspel tussen bestuur-beleid-uitvoering (strategisch, tactisch en operationeel niveau) leidt tot daadwerkelijke verandering.

Voor de commissie ZOCS en later ook de raad resteert na behandeling een oproep aan de volgende raad (2022-2026). De [motie "Niet loslaten maar vasthouden"](#) van Tanya Hoogwerf (raad van 16 december 2021) roept op om de conclusies en aanbevelingen uit de Quick Scan van het Verwey-Jonker Instituut naar de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek naar de ketenaanpak huiselijk geweld te borgen en er inhoud aan te geven bij de vorming van een nieuw college

Afsluitend

De raad heeft niet alleen een door het veld van instellingen gedragen rapport opgeleverd. Er is ook bijgedragen aan energie van de betrokken partijen en instanties om samen het pad van verbetering op te gaan en de aanbevelingen door te voeren. Bovendien is een extra stimulans hierop gezet door een evaluatie hiervan onder beheer van de raad uit te voeren. Het debat in de raad kreeg op het onderwerp huiselijk geweld een kwaliteitsimpuls. De betrokken wethouders omarmden het onderzoek en de opbrengst hiervan en de raadsvoorzitter loofde de raad voor de wijze waarop het onderwerp huiselijk geweld is aangepakt. De formule van de begeleidingsgroep heeft naar wens gewerkt met inbreng vanuit oppositie en coalitie. Hoewel ieders toon verschilt stonden de leden achter de aanpak en het resultaat ervan en is goed samengewerkt.

Voor meer informatie

Tanya Hoogwerf (Leefbaar Rotterdam), lid begeleidingsgroep
Arina de Waal, commissiegriffier

Hoofdstuk 2

Een kind is geen kavel, Specialistische en forensische jeugdhulp

Samenvatting en duiding

Jeugdhulp is geen eenvoudig dossier. Landelijke wet- en regelgeving en financiering en een landelijk stelsel. De gemeente is er sinds 2015 wel verantwoordelijk voor. Is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdhulp. Bijvoorbeeld hulp aan huis bij problemen in het gezin, maar ook bij psychische en gedragsproblemen van kinderen en jongeren. Gemeenten hebben de plicht om jeugdhulp en ondersteuning te bieden. En dat gebeurt ook. Bij decentralisatie van taken in het sociale domein in 2015 bezuinigde Den Haag 15% op het budget, vanuit de idee dat de gemeente dichterbij inwoners staat en met minder geld betere resultaten kan bereiken. In Rotterdam nam de vraag naar jeugdhulp na 2015 toe en steeg het aantal kinderen met psychiatrische problematiek. In de jaren na 2015 was geen sprake van indexatie van het budget.

In onze regio werd de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) opgericht, waaraan 15 gemeenten, waaronder Rotterdam deelnemen. Door middel van aanbesteding werden op regionaal niveau met name de meer specialistische en forensische jeugdhulp gecontracteerd.

In 2019 kwamen er meer en meer signalen dat met name kinderen met een complexe en ook wel meervoudige problematiek niet de tijdige en passende hulp kregen. Ook rezen zorgen over jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel die onbehandeld rondliepen. Ook verscheen een alarmerend rapport van de Kinderombudsman. Dit was voor de commissie ZOCS aanleiding om zelf het gesprek aan te gaan met sleutelpersonen in de sector. Resultaat was het indringende verslag *"Een kind is geen kavel"* over de specialistische en forensische jeugdhulp in Rotterdam en regio. De commissie en de raad namen de conclusies en aanbevelingen over en dat gold ook voor de betrokken wethouders Zorg en Jeugd.

De commissie zelf was enthousiast over de gebruikte methode van werken, die de informatiepositie op dit maatschappelijk relevante en urgente dossier substantieel versterkte. Daar heeft de commissie vanuit een brede betrokkenheid consequent op voortgebouwd met technische sessies (bijvoorbeeld over de vergelijking van de aanpak van jeugdhulp in Utrecht en Rotterdam) en met nog een tweede ronde interviews met de

sector, ruim een jaar na verschijning van “Een kind is geen kavel”. Dat heeft ertoe geleid dat het debat over het gemeentelijk beleidsplan, voortgangsrapportages jeugdhulp, de inkoopstrategie voor een nieuwe periode (vanaf 2023) en de Regiovisie vaak inhoudelijke diepgang had met een focus op wat beter moet. Collegeleden en raad kwamen in dit opzicht meer en meer op eenzelfde lijn. Het kind staat centraal en tijdige en passende hulp moet er zijn. Je moet je kind met vertrouwen aan het systeem van de jeugdhulp kunnen toe vertrouwen.

On hold

Het demissionaire kabinet stemde vorig jaar na arbitrage in met extra geld voor gemeenten (1,8 miljard), in combinatie met een Hervormingsagenda voor de jeugdhulp. Wrang is dat het meerjarig financieel beeld voor de jeugdhulp met de komst van een nieuwe regering met 500 miljoen is verslechterd. De VNG (en onze regio) heeft op basis van een resolutie alle inzet voor de Hervormingsagenda stopgezet. Het was half februari nog niet duidelijk hoe dit doorwerkt op de Regiovisie en Regioagenda voor jeugdhulp. Intussen staan schrijnende beelden van kinderen met complexe problematiek en / of die in crisis verkeren maar geen tijdige en passende hulp krijgen op veler netvlies.

Het onderwerp jeugdhulp zal ook in de periode 2022-2026 de nodige aandacht van de commissie ZOCS vragen. Nog altijd worden kinderen met ernstige problematiek niet altijd tijdig en passend (met matched care) geholpen. Ook is het aan de nieuwe commissie ZOCS om de positie naar de GRJR te versterken, zelf of in samenwerking met betrokken leden van andere gemeenteraden.

Jeugdhulp is een complex onderwerp. Daarom deze praktische tip: duik niet meteen in rapporten en andere publicaties. Vraag de griffie om voor de commissie een kort programma voor te bereiden. Denk aan een bezoek aan een instelling in de lokale jeugdhulp om te zien en te horen wat daar gebeurt en hoe lokale jeugdhulp meer eerder en ook preventief kan helpen. Denk ook aan een gesprek met professionals en ervaringsdeskundigen van een regionale specialistische jeugdaanbieder (bijvoorbeeld de Waag of de Viersprong) over hoe het gaat met deze hulp. Laat je ook bijpraten over de regionaal ingekochte jeugdhulp en de rol van de Gemeenschappelijke Regeling Rotterdam Rijnmond daarbij

Over papier en werkelijkheid

De commissie Zorg, Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport (ZOCS) bestrijkt in de raadsperiode 2018 – 2022 vijf domeinen. Nog los van de impact van de corona-crisis op al deze domeinen, is er in deze raadsperiode veel om te doen geweest.

Aangezien commissieleden zich in hun vaak beperkt beschikbare tijd met veel onderwerpen bezighouden en een bijna permanente informatiestroom te verwerken hebben, dwingt dat menigeen tot het maken van een keuze. Er moet dan wel echt iets aan de hand zijn om te besluiten dieper te graven in een thema. Bij jeugdhulp was hier reden voor.

Op geduldig beleidspapier lijkt de wereld er in eerste instantie nog zo slecht niet uit te zien. Goede wil en de intentie om zaken te verbeteren, daar ontbreekt het niet aan. Er gaan dingen niet goed, en daaraan wordt gewerkt. Taal, zeker beleidstaal, is meestal niet bedoeld om bij voorbaat al te schokken en om alarmbellen bij raadsleden te doen afgaan. Formuleringen zijn positief. Veel gaat goed, wat niet goed gaat, pakken we al aan en er komt verbetering. Raadsleden zijn evenwel geworteld in hun stad, ze hebben hun contacten, krijgen signalen en volgen de media. Media die zwart-wit kunnen tekenen en incidenten groot kunnen maken, maar wel degelijk signaleren en agenderen. Dat kan in commissie en

raad zorgen voor discussie en debat. Spreekt hier een bepaald belang? Is iets nu wel of niet (helemaal) waar? Komt iets hier echt in die mate voor of is het uitgegroot? Ook u als raadslid in de periode 2022-2026 zult hiermee te maken krijgen. En soms zal na debat de waarheid wel ergens in het midden blijken te liggen.

Bij het onderwerp jeugdhulp waren de signalen begin 2019 velerlei en kwamen uit verschillende hoeken. Een verontrustend rapport van de kinderombudsman over kinderen met complexe problemen die geen tijdige en passende hulp kregen. Mist over wachtlijsten. Jongeren met een maatregel die onbehandeld over straat gingen en grenzen ver overschreden. Signalen van verwijzers en uit de sector zelf. Incidenten of meer dan dat? Het kon er stevig aan toegaan in de commissie ZOCS en in de raad.

De commissie ZOCS heeft in de periode 2018-2022 op dit vlak veel werk verzet, betekenis gehad en verschil gemaakt door een actieve opstelling, door zelf in gesprek te gaan met de sector jeugdhulp. Het werd een dossier dat ook in de raadsperiode 2022-2026 uw aandacht zal vragen. De situatie in de jeugdhulp is in maart 2022 landelijk allesbehalve florissant, en dat is ook in Rotterdam te merken, als het gaat om tijdige en passende hulp voor kinderen met complexe problematiek.

Uit: Een Kind is geen kavel, de praktijk van specialistische en forensische jeugdhulp in Rotterdam (20 november 2019, verslag van de begeleidingsgroep commissie ZOCS, 19bb23906)

Wij maken ons zorgen. Wij maken ons zorgen over de situatie in de Rotterdamse jeugdhulp, met name de specialistische en forensische jeugdhulp. Hoe het nu echt zit, daar kregen we onvoldoende de vinger achter in commissie- en raadsvergadering. Uit de samenleving ontvangen we signalen. Een forensische instelling meldt dat de toeleiding van jongeren met complexe problemen sterk is gedaald. Waar zijn ze eigenlijk? In de krant lezen we dat jongeren na eerdere delicten en rechterlijke maatregelen opnieuw toeslaan met grensoverschrijdend gedrag en onbehandeld rondlopen. Incident of topje van de ijsberg? Een gevolg van het tekort aan specialistische en forensische instellingen? Is er onvoldoende plaats? Zijn er wachtlijsten? In een onderzoekpublicatie '[Het is mijn toekomst? Waar wachten we op](#)' van de kinderombudsman blijkt dat kinderen met ernstige problemen lang niet altijd tijdig de passende hulp krijgen. Waardoor de problematiek van kwaad tot erger wordt, de behandeling intensiever en langer, en veel duurder. En dat terwijl de betaalbaarheid van de jeugdhulp er per slot van rekening ook toe doet. En dan zijn er ook signalen die we krijgen uit de sector zelf, van professionals die de situatie achter de schermen kennen en bereid zijn die te delen, uit frustratie. De signalen, de feiten en gevoelens zijn, kortom, moeilijk "te matchen" met het beeld dat ambtelijk en bestuurlijk over de situatie in de jeugdhulp wordt gegeven. De hamvraag is dan: hoe gaat het nu echt met en in de sector jeugdhulp? Krijgen kinderen en jongeren met problemen tijdig passende en effectieve hulp sinds de transitie in 2015 en de start met resultaatgerichte inkoop per 2018?



Rapport Kinderombudsman, juni 2019.

Jeugdhulp in vogelperspectief

Eerst wat context. Landelijke wet- en regelgeving en financieel kader. Het stelsel. Het kabinet dat in januari 2022 is gevormd: wat staat er in het coalitie-akkoord over jeugdhulp? Wat is het beleid? Is er een duidelijke samenhangende visie op jongeren? Wat is het meerjarig financieel beeld voor de jeugdhulp in ons land?

Gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van wet- en regelgeving. Wat is hun visie op jeugdhulp? Hoe hebben ze de jeugdhulp georganiseerd, zelf en in een gemeenschappelijke regeling? Het aanbod aan al dan niet gespecialiseerde jeugdhulp. Van bij wijze van spreken de supermarkt tot de specialist in jeugdzorg. Geen misverstand: jeugdhulp is een complex onderwerp, met veel kanten, verschillende niveaus, belangen en invalshoeken. Een reden te meer om je er als raadslid tegen aan te bemoeien, betekenis te hebben en het verschil te maken.

Rijk:

- [Wet- en regelgeving](#) (o.a. [Jeugdwet](#))
- [Financiering](#) (denk aan: [meerjarig financieel perspectief](#))
- Verantwoordelijk voor het stelsel

Een kleine geschiedenis. Sinds de decentralisatie per 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het sociale domein, en dus ook jeugdhulp. De overdracht van Rijk naar gemeenten, de beweging, wordt wel transitie genoemd. Bij deze transitie kreeg de jeugdhulp ook als opgave om te transformeren. Ofwel: onder andere meer nadruk op meer preventie, minder schotten tussen programma's en meer hulp aan huis om het gebruik van de specialistische hulp te beperken.

De transitie en de transformatie van de jeugdhulp leken veelbelovend. En bleken die deels ook in de praktijk. De jeugdhulp kwam met de komst van de wijkteams dichterbij de Rotterdammers in hun wijk. Hierdoor kwamen meer kinderen en jongeren in beeld, met als resultaat dat de vraag naar jeugdhulp toenam. Maar dat niet alleen: ook het aantal kinderen dat psychiatrische hulp nodig heeft, nam toe. De jeugdhulp werd al met al beter bereikbaar en toegankelijk. Dat het Rijk tegelijk met de transitie 15% op het budget bezuinigde en de indexatie in de jaren erna achterwege bleef, veroorzaakte druk op de verantwoordelijke gemeenten en de sector jeugdhulp.

Veel jeugdhulp, met name gespecialiseerde en forensische jeugdhulp, wordt *regionaal* ingekocht. Wij kennen hier de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR), waaraan naast Rotterdam nog 14 andere gemeenten deelnemen. De GRJR koopt jeugdhulp voor deze gemeenten in. Onze wethouder Jeugd is voorzitter van het Algemeen Bestuur van de GRJR.

De raad krijgt een regiovisie voorgelegd, ontvangt jaarlijks een beleidskader voor de begroting en twee keer per jaar een voortgangsrapportage. De betrokken gemeenteraden kunnen een zienswijze geven op het beleidskader en de begroting en zij leggen de gevraagde zienswijze voor die door het algemeen bestuur van GRJR wordt verwerkt in het desbetreffende document.

Lokaal:

- *alle extramurale / ambulante hulp voor jeugd en gezinnen met een beperking.*
- *onderwijszorgarrangementen*
- *dyslexiehulp.*

Nu nog regionaal en vanaf begin 2023 ook lokaal:

- *vervanging van onderwijs,*
- *naschoolse opvang*
- *dagbehandeling gericht op werk*
- *enkele onderdelen van de Jeugd-GGZ*
- *lichtere ambulante GGZ-hulp*

Regionaal (via Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond):

- *aanbesteding en inkoop van alle residentiele hulp, crisishulp en schaarse vormen van specialistische ambulante hulp.*

Na de start per 2015 werd de jeugdhulp per 1 januari 2018 voor een tweede keer openbaar aanbesteed en begon een nieuwe contractperiode, met de inzet op de zogenoemde *Resultaatgerichte Jeugdhulp*.

Het uitgangspunt van deze Resultaatgerichte Jeugdhulp werd dat het kind en het gezin centraal staan. Sprake was van een nieuw inkoopmodel waarbij een eind moest komen aan verkokerde financiering en hulpverleningstrajecten die naast elkaar werden aangeboden. In deze jeugdhulp draait het om integraal hulp leveren, voor alle doelgroepen die hier onderdeel van zijn.

Bij de Europese aanbesteding werden zes verschillende opdrachten in percelen aan zorgaanbieders gegund: pleegzorg (A), opname (bed en behandeling) (B), langdurig verblijf (C), daghulp (D), ambulante hulp (E) en crisishulp (F). Sinds begin 2018 kregen nieuwe cliënten bovendien geen producten meer maar een arrangement dat gericht is op het bereiken van resultaat. De aanbieder die met een arrangement aan de slag gaat, neemt verantwoordelijkheid voor resultaat en zorgt voor integrale hulp en maatwerk. Zo nodig wordt een onderaannemer ingeschakeld, zo werd afgesproken.

Maar in de uitvoering.....?

Op papier allemaal heel aannemelijk. Maar hoe was het gesteld in de uitvoering? Veel ging goed, vooral de eenvoudiger vormen van jeugdhulp, door sommigen cynisch "laaghangend fruit" genoemd. Het beeld van de complexere (specialistische en forensische) jeugdhulp bleef in commissie en raad mistig. Hierover ontstond in 2019 debat, onder meer naar aanleiding van een verontrustende rapport van de kinderombudsman over gedoe met kinderen in crisis en zeer ernstige incidenten in de stad die in de raadzaal de vraag opwierpen: symptoom van een bredere onderliggende problematiek of een uitzondering?

Gesprek met sector jeugdhulp (oktober 2019 – januari 2020)

De hamvraag werd: krijgen Rotterdamse kinderen en jongeren met complexe problemen tijdig passende en effectieve hulp sinds de transitie in 2015 en de start met resultaatgerichte inkoop per 2018?

De commissie ZOCS besloot zelf een antwoord te zoeken op de vraag hoe het ervoor stond met de specialistische en forensische jeugdhulp en koos voor een bijzondere aanpak. Dwars door de lijn van oppositie en coalitie heen waren vijf commissieleden bereid om een begeleidingsgroep te vormen, begeleid door de griffie. Deze begeleidingsgroep plande een technische sessie met een expert die een actueel beeld gaf van de specialistische en forensische jeugdzorg. Daarna werden in wisselende samenstelling van commissieleden en verslagleggers van de griffie zestien besloten interviews van ongeveer een uur gehouden met hoofd- en onderaannemers in de jeugdzorg, met verwijzers en belangenbehartigers (bijvoorbeeld een sociaal advocaat), maar ook bijvoorbeeld iemand van de landelijke inspectie met ervaring in Rotterdam.

Perspectieven en belangen

Dit leverde een schat aan informatie op vanuit verschillende perspectieven en belangen. Er was geen sprake van een wetenschappelijke studie en een lid van de begeleidingsgroep gaf naderhand aan dat het gesprek met jeugdigen en jongeren zelf ook had moeten worden ingepast. Maar het betrof wel degelijk voorbereide gesprekken van twee of drie leden van de begeleidingsgroep met sleutelpersonen in de sector jeugdhulp, waarin waar nodig of zinvol werd doorgevraagd naar hun zienswijze op de gang van zaken in deze sector. Dat leverde een scherp beeld op van de lokale sector jeugdhulp. En dat op aspecten als markt, concurrentie, rol en gedrag van hoofd- en onderaannemer, wantrouwen, ambities, risicomijding, bureaucratie, hokjes denken, ontbrekende flexibiliteit, percelen en hokjes, budgetplafonds, wachtlijsten (ook wel verhullend beheerlijsten of instroomlijsten genoemd) en cultuur (ook: foutencultuur). Kortom: de in- en externe omgeving van de omgeving kwam in een verscheidenheid van facetten ter sprake. Veel ging overigens goed, vooral de eenvoudiger vormen van jeugdhulp, maar waar het complex en specialistisch werd het beeld heel wat minder florissant. De titel van het verslag is de weinig fraaie vlag hierop: het kind met complexe problematiek staat niet centraal, en dus ook niet een tijdige en passende behandeling, met alle gevolgen van dien.

Het resultaat was het verslag "[Het kind is geen kavel](#)", en het bijbehorende [raadsvoorstel \(19bb24495\)](#), dat na behandeling in de commissie ZOCS op [4 december 2019 \(agendapunt 2.06\)](#) op 30 januari 2020 [in de raadsvergadering \(agendapunt 21\)](#) werd vastgesteld. En meer dan dat: de wethouder jeugd en de wethouder Zorg onderschreven en omarmden alle aanbevelingen van de begeleidingsgroep. Die bestreken een breed scala aandachts- en verbeterpunten.

Aanbevelingen:

- *aandacht voor uitvoering van specialistische en forensische jeugdhulp*
- *impuls aan transformatie, begin bij de gemeente zelf (wat hebben wijkteams aan kennis en capaciteit nodig)*
- *minder uithuisplaatsingen van kinderen*
- *een passende plaats voor specialistische en forensische jeugdhulp in de volgende aanbesteding van jeugdhulp*
- *evalueer met aannemers en aanbestedings- deskundigen wat wel en niet goed gaat inde structuur van percelen en gunning, met name waar dit flexibiliteit in de uitvoering belemmert*
- *overleg met aannemers wat te doen aan de overmaat aan bureaucratie*
- *zichtbaarder regie van de gemeente, vanuit een helder kader en een duidelijke visie, als het moet stevig*
- *positieve prikkels voor tijdige, passende en effectieve zorg*
- *inzetten op kleinschalige voorzieningen en meer gezinshuizen*
- *stimuleren dat partijen in de sector ook gemakkelijker (durven) aanspreken en meer openheid over fricties en problemen*
- *houd de vinger aan de pols van uitvoering in de jeugdzorg, door contact met verwijzers en professionals in de sector.*

Daar waar de gemeenteraad qua informatiepositie nogal eens op achterstand staat ten opzichte van het college, lag er nu een geschikte basis voor het debat en om gericht aan verbeteringen te werken. Gezegd mag worden dat de betrokken wethouders dit hebben opgepakt, blijkend uit de verschillende stukken over dit onderwerp die de raad van hen ontving. Al blijkt daaruit hoe belangrijk het is dat commissie en raad hier consequent en consistent aandacht voor blijven vragen. Wat ook gebeurde.

"Deze aanpak is wat mij betreft voor herhaling vatbaar bij andere complexe onderwerpen die maatschappelijk urgent zijn". (Tjalling Vonk, lid begeleidingsgroep in de raad).

Doen wat werkt, over Utrecht en Rotterdam (mei 2020)

Enkele maanden na de vaststelling in de raad van de conclusies en aanbevelingen van een "Een kind is geen kavel" werd de griffier van commissie ZOCS benaderd door twee auteurs van een publicatie "[Doen wat werkt, vier lessen om de jeugdhulp te verbeteren](#)" van Charles de Monchy en Ernst-Jan Wind. "Een kind is geen kavel" was voor hen een van de bronnen voor een vergelijking van aanpak van jeugdhulp in Utrecht en Rotterdam.



Doen wat werkt (website Zorg en Sociaalweb)

Voor de commissie ZOCS was er een mooie aanleiding om deze auteurs uit te nodigen voor een technische sessie over de verschillen in de aanpak en wat er bekend is over verschillen in resultaten. In juni 2020 zou de commissie in gesprek gaan met de betrokken wethouder(s) over het concept-beleidsplan Zorg en welzijn 2021-2025 en voortgang jeugdhulp. Een technische sessie in mei met de twee auteurs was het moment voor bezinning op de onder- en achterliggende visie op, en uitgangspunten bij de gemeentelijke benadering van jeugdhulp. Juist bij de bespreking van een concept-beleidsplan kan het zinvol zijn om de grondslagen en fundamenten tegen het licht te houden. Overigens, niet per se om de boel om te willen gooien. De eerste aanbeveling in het verslag "*Het kind is geen kavel*" stelde al onomwonden: *gooi de jeugdhulp niet*

weer overhoop, richt je op de uitvoering van de jeugdhulp! Het neemt niet weg dat het lezenswaardige artikel van De Monchy en Wind over de vergelijking tussen de aanpak van Utrecht en Rotterdam interessante vragen oproept. Leest u het zelf! De beweging naar vernieuwing en verbetering in het sociale domein was door de gemeente al in gang; op weg naar een nieuw beleidsplan voor de volgende periode.

Naar een integrale aanpak - tekst op website gemeente (2020) voor professionals)

“In opdracht van het college van burgemeester en wethouders maken we in Rotterdam één nieuw integraal beleidsplan voor het hele zorgdomein.

Van het welzijnsdomein tot de specialistische hulp, en voor Rotterdammers van jong tot oud. In dit plan komt te staan hoe we de zorg aan hen de komende jaren verder vormgeven.

Vernieuwde aanpak

Rotterdam heeft de aanpak van zorg, welzijn en jeugdhulp de afgelopen jaren fors vernieuwd. De decentralisaties gaven ons de kans om zorg en ondersteuning dichtbij de Rotterdammers te organiseren. Dat is een grote uitdaging geweest en heeft geresulteerd in het stelsel dat nu staat. Maar we zijn er nog niet; we willen verder werken aan een meer integrale aanpak van zorg, welzijn en jeugdhulp.

Nieuwe uitdagingen

Daarnaast zien wij een aantal nieuwe uitdagingen zoals bijvoorbeeld het beroep op zelfredzaamheid en de grenzen daarvan en de betaalbaarheid van het stelsel, die mogelijk om nieuwe beleidsmatige keuzes vragen. Het huidige beleidsplan Zorg voor elkaar is daarom toe aan vernieuwing. We zijn wettelijk verplicht om iedere vier jaar het beleid te actualiseren, maar bovenal biedt dit ons de gelegenheid om het beleid voor zorg, welzijn en jeugdhulp te verbeteren en nog beter te richten op het welbevinden en welzijn van de Rotterdammers en de stad”.

Beleidsplan Heel de stad (2021-2026) - 9 december 2020 ZOCS, 18 januari 2021 raad)



Met het beleidsdocument [Heel de stad](#) Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2021-2026 voldoet de gemeente aan de wettelijke eis uit de Jeugdwet en de Wmo 2015. Hierin staat dat de gemeenteraad periodiek een beleidsplan opstelt. Het plan beschrijft de hoofdlijnen van het lokale beleid en geeft de gemeentelijke visie en doelstellingen weer op het gebied van preventie, jeugdhulp, sociale samenhang, maatwerkvoorzieningen en de uitvoering van de kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Hiermee zet de gemeente een nieuw kader neer voor de periode 2021 - 2026.

Het plan Heel de stad stond op 9 december 2020 op de agenda van de commissie ZOCS en werd op 28 januari 2021 door de gemeenteraad vastgesteld op basis van raadsvoorstel [21bb1071 \(raadsinformatie.nl\)](#).

Uit "Heel de stad" (pag. 19) over jeugdhulp en jeugdbescherming

Voor inkoop van de tweedelijns jeugdhulp werkt de gemeente Rotterdam samen met de omliggende gemeenten (Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond). Het gaat dan om pleegzorg, kortdurende opname, langdurig verblijf in een residentiële instelling, daghulp op locatie, ambulante hulp of crisishulp. Een deel van de ondersteuning koopt de gemeente zelfstandig in, namelijk ambulante begeleiding van kinderen met een beperking en kortdurende trajecten basis GGZ.

Sommige kinderen hebben jeugdbescherming nodig om veilig te kunnen opgroeien. In Rotterdam zijn drie gecertificeerde instellingen aangewezen om deze zorg te verlenen of toe te kennen. De wijkteams kunnen de situaties waarin hun ondersteuning niet voldoende blijkt, voorleggen op het Jeugdbeschermings-plein waar de Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond adviseren over eventuele opschaling als een maatregel noodzakelijk is. De gecertificeerde instellingen voeren ook de door een rechter opgelegde maatregelen in het kader van jeugdreclassering uit.

In het beleidsplan "Heel de stad" wordt onderkend dat de kwaliteit van de jeugdhulp beter kan. Ook is verbetering nodig in de mate waarin hulp passend is. Een betere organisatie van de hulpverlening en investeren in andere vormen van hulp, zoals het gezinsarrangement. Informatie verzamelen is verder nodig voor inzicht in waardoor de hulpvraag voor sommige kinderen opstapelt en niet effectief genoeg is. Weliswaar is het jeugdhulpbudget groter geworden, toch ontstonden er wachtlijsten in de jeugdhulp. Daarbij bleek dat niet altijd snel genoeg werd gehandeld in situaties waarbij de veiligheid of de ontwikkeling van kinderen werd bedreigd.

We lichten nog enkele interessante voornemens op het vlak van jeugdhulp uit het plan *Heel de stad*. Om de kwaliteit en passendheid van jeugdhulp te bevorderen, koopt de gemeente extra basis GGZ-hulp in. Dit opdat kinderen snel en laagdrempelig hulp krijgen en om de instroom in de specialistische jeugdhulp te verminderen. Ook zorgt de gemeente voor voldoende kleinschalige woonvormen, begeleid wonen en pleegzorg. Dit was tevens een aanbeveling in een "Een kind is geen kavel". Daarbij zet de gemeente in op een grotere uitstroom uit de jeugdhulp door afspraken te maken over (nieuwe vormen van) jongerenhuisvesting. Pleegzorg en gezinshuizen worden ook toegankelijk voor jongvolwassenen tot 21 jaar. Ook vanuit de commissie ZOCS is verschillende keren gewezen op de 18-/18+-problematiek, waarbij na het bereiken van de 18-jarige leeftijd een jongere qua huisvesting en hulpverlening buiten de boot kon vallen. In de gesprekken van de commissie ZOCS die resulteerden in het verslag "Een kind is geen kavel" was naar voren gekomen dat de overgang van jeugd-/jongeren-detentie naar teugkeer in de gemeente niet of niet goed geregeld was. Ook hier zien we in "Heel de stad" een reactie op. Voor jongeren in detentie start de gemeente de ondersteuning op het gebied van psychische problematiek, onderwijs, huisvesting en inkomen al tijdens de detentie en zorgt ervoor dat deze wordt voortgezet zodra de jongere vrij komt. Verder komt er in de regio Rijnmond een kleinschalige voorziening waarin jongeren met een strafrechtelijke maatregel worden geplaatst. Dit als alternatieve vorm van detentie die de jongeren in kwestie in staat stelt om regulier onderwijs te blijven volgen en om de overstap naar een constructieve leefstijl na detentie minder groot te maken.

Er valt meer te zeggen over het plan Heel de stad. We noemen nog een aspect dat ook in “Een kind is geen kavel” veel aandacht heeft gekregen: aanbesteding en opdrachtgeverschap. Te vinden in Bijlage 2, maar wel wezenlijk. Evalueren wat wel en niet goed uitwerkt, wat flexibiliteit en maatwerk voor het kind in de weg staat, een herkenbare plaats voor specialistische jeugdhulp (vsak zeer deskundig, maar smal in aanbod en niet van de glanzende brochures): het krijgt hier aandacht. Evenals goed opdrachtgeverschap en leren en ontwikkelen.

Blijvende zorgen (december 2020)

De wereld van intenties en ambities op papier (inclusief de benodigde tijd om die waar te maken) en de werkelijke situatie in de specialistische en forensische jeugdhulp bleven schuren. Dat is onder meer af te lezen uit een deel van een regeling van werkzaamheden ingediend in december 2020 en in februari daarna in de commissie besproken.

Uit de aanvraag RvW, 10 december 2020, raadslid Hoogwerf (LR) – besproken in ZOCS 10 februari 2021

(...) “Ruim een jaar na het verschijnen van dit rapport (*Noot red: Een Kind is geen kavel*”) is de situatie echter nog altijd zeer zorgelijk te noemen en op veel terreinen nagenoeg onveranderd gebleken, zo vernemen wij uit dezelfde hoeken waar de eerste noodkreten destijds ook uit klonken.

Nog steeds is er geen zicht op veel jongeren met ernstige problemen, bevindt een aantal van hen zich zonder behandeling en zonder enige belemmering onder de samenleving en dwarsbomen wachtlijsten nog altijd de behandeling van jongeren die deze acuut nodig hebben -waaronder zelfs, net als vorig jaar overigens, jongeren met suïcidale neigingen. Ook komt het nog steeds voor dat jongeren die zich in een crisissituatie bevinden simpelweg, zonder de juiste triage en matched care, geplaatst worden in instellingen waar ‘toevallig’ plek is, ongeacht of dit ook daadwerkelijk de juiste omgeving is voor de jongere in kwestie.

Dit betekent niet alleen dat deze jongeren de facto nog altijd op een wachtlijst staan, ze krijgen immers nog niet de juiste zorg, maar zelfs dat hun situatie door de ongeschikte omgeving gemakkelijk nog verder kan verslechteren. Het is bijzonder alarmerend dat op dit vlak, ondanks de enorme urgentie, nog altijd onvoldoende lerend vermogen wordt getoond of simpelweg de regie en daadkracht ontbreken om de broodnodige verbetermaatregelen door te voeren.
(...)

De wethouder Jeugd reageert op [in een brief](#) d.d. 2 februari 2021 op het signaal in de regeling van werkzaamheden

**Nabij en passend, Regiovisie jeugdhulp Rijnmond
(ZOCS: 18 november 2020, raad 29 april 2021)**

Samen met het *integraal beleidsplan voor Zorg en Welzijn "Heel de stad"* is de *Regiovisie Jeugdhulp* het kader waarmee de gemeenten en de aanbieders in de komende jaren vorm en inhoud gaan geven aan de transformatie van de jeugdhulp in Rijnmond. Deze visie is richtinggevend voor de volgende regionale inkoop van jeugdhulp, die ingaat per 2023.

Het concept voor de Regiovisie kwam tot stand na verschillende gesprekken van een regionale stuurgroep Transformatie met bestuurders van gemeenten die deelnemen aan gemeenschappelijke regeling GRJR. Dit om een gezamenlijke lijn te kiezen voor de transformatie in de jeugdhulp. Het algemeen bestuur stuurt het concept van de Regiovisie naar de betrokken gemeenteraden voor een informatieronde. Zo'n informatieronde geeft de mogelijkheid om keuzen in de visie aan te scherpen. Het is gebruikelijk dat de GRJR inbreng van de verschillende gemeenten en partners daarna verwerkt, om de regiovisie voor vaststelling aan te bieden.

Rotterdam behoudt als gemeente de ruimte om eigen keuzes te maken voor de wijze waarop we de lokale infrastructuur, en de wijkteams als belangrijk onderdeel daarbinnen, organiseren. Samen met het beleidsplan Heel de stad en de aanbevelingen uit het rapport Een kind is geen kavel, is de regiovisie jeugdhulp dus het kader waarbinnen de inkoop van de lokale jeugdhulp plaatsvindt

Op 18 november 2020 prikte [de concept Regiovisie](#) op de agenda van de commissie ZOCS.

Namens de commissie in de reactie na de bespreking aangegeven dat de aanbevelingen uit 'Een kind is geen kavel' bij de regiovisie en de te vormen inkoopstrategie betrokken dienen te worden; dit voor zover deze nog niet in de Regiovisie aan bod waren gekomen. De aanbevelingen richtten zich erop kinderen die specialistische zorg behoeven die ook te garanderen, onder andere door een ter zake kundige diagnose en van daaruit tijdige en passende zorg. In de bouwstenen 2 (*investeren in vraagverheldering*), 5 (*Inzet ambulante ondersteuning en specialistische hulp*), 7 (*Ondersteunen huisarts in de vraagverheldering en verwijzing*) en onder hoofdpunt 2 bij bouwsteen 11 (*Zorgvuldige afweging inkoop ambulante hulpverlening en specialistische hulp*) zijn de aanbevelingen verwerkt.

Verder is aandacht gevraagd voor de overgang van 18- naar 18+, doel subregio's en ruimte voor invulling lokaal niveau en concretisering van het hoofdstuk 'samen leren wat werkt'.

U kunt hieruit opmaken dat de consistente aandacht voor jeugdhulp de commissie in positie heeft gebracht om gericht te vragen om aanscherpingen van de concept Regiovisie.

De gemeenteraad stelde de regiovisie Jeugdhulp vast op 29 april 2021 op basis van dit [raadsvoorstel](#) met [dit besluit](#) als resultaat.

ZOCS begint nieuwe ronde gesprekken met de sector (voorjaar 2021)

Ruim een jaar na de vaststelling van “Een kind is geen kavel” wilde de commissie ZOCS nog eens zelf de peilstok in de sector Jeugdhulp steken. Wat minder uitgebreid en, deze keer, digitaal vanwege de corona-pandemie. Met als belangrijke vraag: hoe staat het er nu voor? Heeft men iets van een verandering ervaren, in de lijn van de conclusies en aanbevelingen? Wat de commissie wilde, was input verzamelen voor de bespreking van de nieuwe inkoopstrategie voor de jeugdhulp.

Het verslag “[Het kind is geen kavel. Nu](#)” (17 juni 2021) was het resultaat van 11 gesprekken met aanbieders (hoofdaanbieders en onderaannemers), verwijzers en belangenbehartigers. Met hieraan toegevoegd twee respondenten van de expertgroep GGD. Onder wie twee respondenten van het Expertteam GGZ regio Rotterdam.

In algemene zin zagen de respondenten, met de toon en kleur van het eigen perspectief en belang, in meer of mindere mate, verbetering. Er kwamen dingen over tafel die in positieve zin opvielen. Bij jeugdbescherming en zorg (Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond) was de afgelopen anderhalf jaar een duidelijke verbetering gemaakt. Iedere zaak werd nu aangepakt en kreeg een vaste jeugdbeschermer. Ook was er nu de *doorbraakaanpak* om de hulp aan kinderen met een kinderschermingsmaatregel te verbeteren, kreeg de begeleidingsgroep te horen. De *uitbreiding van het aantal kleinschalige specialistische voorzieningen en gezinshuizen* in Rotterdam werd gememoreerd, een belangrijke tussenvoorziening thuis en residentieel. Ook de *zorgbemiddelingstafel*, centraal schakelpunt voor toeleiding van jeugdigen naar de verschillende vormen van zorg (bijvoorbeeld pleegzorg, opname of langdurig verblijf) was zijn taak behoorlijk gaan vervullen, en dat met een vast team vanuit de JBRR, dus met kennisopbouw en korte lijnen. En kwam er een positief signaal over de wijkteams: die werden niet die zoals elders wel met een overmaat aan taken worden opgezadeld.

Maar.....

Het was zeker niet alles goud dat er blinkt, wat uit de tweede ronde gesprekken kwam. Het totale beeld van de situatie in de specialistische en forensische jeugd in Rotterdam stemde weer droef. Een beleving die ook merkbaar was als het gaat over de mate waarin de aanbevelingen van *Een kind is geen kavel* in de waarneming van respondenten in de afgelopen tijd merkbaar of zichtbaar opvolging hadden gekregen.

De vraag rees: in hoeverre biedt de voorliggende aanbesteding strategie perspectief voor de grote slag die in de jeugdhulp zou moeten worden gemaakt naar het kind en het gezin. Is er, gelet op de aanbevelingen in *Een kind is geen kavel*, voldoende perspectief voor de specialistische en forensische jeugdhulp in Rotterdam? Een gewetensvraag en zeker behulpzaam was bij het goede gesprek en debat in commissie en raad met de wethouder(s).

Eigenlijk werd merkbaar dat raad en betrokken wethouders in het gesprek op eenzelfde inhoudelijke lijn kwamen: het kan en moet beter, hoe? Met actief controlerende en meedenkende (moties) raadsleden

Inkoopstrategie Wijkteams en Jeugdhulp (8 juli 2021)

Dit jaar (2022) wordt in het sociale domein een start gemaakt met een de nieuwe inkoopperiode. Dit betreft welzijn, Wmo-maatwerkondersteuning, Wijkteams en de Jeugdhulp (deels regionaal en lokaal ingekocht). Deze inkoopsporen zijn belangrijk voor het

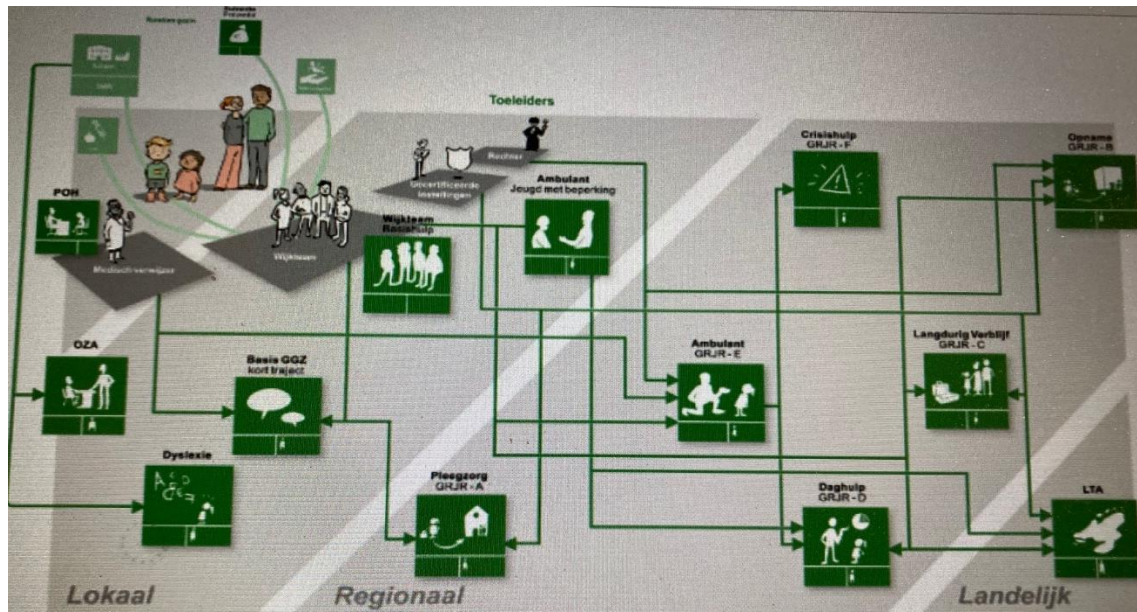
realiseren van de ambities en doelen van Heel de Stad. Samen zijn de inkoopsporen belangrijke schakels in de totale gemeentelijke inzet op maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp.

De gemeenteraad kreeg op 8 juli 2021 de uitwerking van de inkoopstrategieën voor Wijkteams en de lokaal ingekochte Jeugdhulp ter vaststelling voorgelegd. Voor de inkoopsporen Wijkteams en Jeugdhulp is naast Heel de stad, ook de Regiovisie Nabij en Passend, die door de gemeenteraad is vastgesteld op 29 april jl., een belangrijk kader. Gemeld werd dat bij de inkoop van Wijkteams en Jeugdhulp ook nadrukkelijke aandacht is besteed aan de aanbevelingen uit het verslag “Een kind is geen kavel”. De start van de inkoop van jeugdhulp staat gepland in het eerste kwartaal van 2022.

Uit : inkoopstrategie Jeugdhulp (juli 2021)

De druk op jeugdhulp neemt toe. Landelijk zijn grote tekorten ontstaan op jeugdhulpbudgetten bij gemeenten en ook in onze regio kampen we met oplopende kosten. De druk van wachttijden en oplopende kosten is in Rotterdam het hoogst bij de regionaal ingekochte jeugdhulp. In onze lokale inkoop willen we (op lange termijn) bijdragen om de druk op de regionale jeugdhulp te verminderen. Via deze inkoopstrategie verstevigen we de lokale infrastructuur, om zo wachttijden te verminderen en oplopende kosten te beperken. Doordat onderdelen van de regionale inkoop overgaan naar de lokale inkoop kunnen we de lokale inkoop stevig vormgeven. De lokale infrastructuur wordt opgebouwd rond de wijkteams, zij nemen een spilfunctie in, door stevige casusregie te voeren (zie ook de inkoopstrategie van de wijkteams). Ook wordt naast het wijkteam het lokale aanbod meer robuust, zodat er lokaal meer opgepakt kan worden. Zo krijgen we als gemeente meer grip op de benodigde hulp voor onze kinderen en gezinnen en zetten we in op de gewenste beweging naar voren met als doel het voorkomen en verkorten van specialistische hulp. (...).

Met de [inkoopstrategie Jeugdhulp](#) wil de gemeente de lokale infrastructuur voor jeugdhulp aan Rotterdamse kinderen verstevigen zodat er meer lokaal opgepakt kan worden. Zo wil de gemeente meer grip krijgen op de benodigde hulp voor de Rotterdamse kinderen. Met name is de bedoeling in te zetten op de beweging naar voren om specialistische hulp te voorkomen of te bekorten.



Uit: inkoopstrategie jeugdhulp

Door een steviger lokale inkoop van jeugdhulp wil de gemeente de druk op de jeugdhulpketen verminderen. In de inkoopstrategie jeugdhulp zijn ook gezins- en huiselijk geweld arrangementen als doorontwikkeling opgenomen. In deze arrangementen wordt een combinatie gevormd van jeugdhulp en Wmo-maatwerkondersteuning, zodat een zorgaanbieder het hele gezin kan helpen.

GRJR: naar Kadernota 2023 (januari / februari 2022)

Bij de begrotingsaanpassingen voor 2021, ontving de gemeenteraad van de GRJR ook de Kadernota 2023. Hierin zijn de uitgangspunten voor de Begroting 2023 van de GRJR verwoord. Voor het algemeen bestuur van de GRJR springen met name de impact van de nieuwe inkoop 2023 van specialistische jeugdhulp en de landelijke ontwikkelingen rond de Hervormingsagenda Jeugd in het oog.



Bron: GRJR

Voor de bespreking van de [kadernota 2023](#) was er voor de commissie ZOCS voldoende tijd om ook op andere manier dan (indirect) schriftelijk te communiceren. De GRJR werd uitgenodigd om op 12 januari 2022 tijdens een technische sessie de positie en inzet van de GRJR te verduidelijken. Niet alleen vanwege de blijvend problematische situatie van de specialistische jeugdhulp die voor een belangrijk deel regionaal wordt ingekocht. Ook de ontwikkelingen bij het Rijk en zorgen over het financieel perspectief van jeugdhulp bij het begin januari aangetreden nieuwe kabinet, spelen hierin een rol.

De GRJR ziet als *doel*: zorgen voor tijdige en passende specialistische jeugdhulp en veiligheid en bescherming organiseren voor jeugdigen in Rijnmond. Met als *taken*: uitvoeringsorganisatie zijn voor de inkoop van specialistische jeugdhulp en subsidiëring van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR) en Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR) Verder informatieverzameling en analyse, bevordering van onderling leren en Belangenbehartiging, onder andere bij het Rijk.

Ook schetst de GRJR de *hoofdpijnen* voor de Kadernota 2023. Inhoudelijk: het regionale aanbod aan specialistische jeugdhulp sluit aan op de lokale infrastructuur. Met de inkoop wordt een passend regionaal aanbod geregeld, met een duidelijk overzicht van het zorgaanbod en sturing op aanbieders. Lokaal heeft men een toegang tot dat aanbod, alsook casusregie en kan men sturen op de inzet van jeugdhulpen kosten. Van budgetplafonds per aanbieder gaat het naar budgetvolumes per gemeente.

De samenwerking in de gemeenschappelijke regeling richt zich op transformeren, de uitvoering van de regiovisie. De gemeente zelf is er voor jeugdhulpbeleid, de inrichting van het lokale veld en de toeleiding naar hulp.

Voor de aanbesteding van het regionaal jeugdhulpaanbod kiest de GRJR voor drie soorten opdrachten: systeemaanbieders die samen hulp bieden voor alle doelgroepen (1), prestatieaanbieders die behandeling met verblijf, langdurig verblijf en ambulante jeugdhulp voor forensische doelgroepen aanbieden (2) en zogenoemde flexaanbieders die aanvullende capaciteit leveren als systeem- en prestatieaanbieders die niet kunnen leveren.

Met systeemaanbieders, is de bedoeling, worden ontwikkelopgaven ingezet : vernieuwing, ontwikkeling en innovatie in de regio en betrokkenheid bij de landelijke hervormingsagenda, die gericht is op kostenbeheersing in de jeugdhulp De GRJR neemt de ontwikkelopgaven op in de aanbestedingsdocumenten en de contracten. De GRJR bespreekt deze in de dialoofase.

Doelstellingen GRJR voor jeugdhulp

Daarbij hanteert GRJR, gegeven de praktijkervaring, ambitieuze doelstellingen.

Voor alle kinderen die wachten op specialistische jeugdhulp: eind dit jaar (2022) ontvangen alle jeugdigen die ambulante jeugdhulp nodig hebben, dit binnen drie maanden na aanmelding (of sneller waar nodig of mogelijk). Ook is er eind 2022 een duurzame werkwijze ingevoerd die voorkomt dat wachttijden weer oplopen.

Voor kinderen met een beschermingsmaatregel: begin 2022 zorgt de GRJR dat kinderen binnen drie maanden na het opleggen van een maatregel geholpen zijn aan passende jeugdhulp.

Voor gesloten jeugdhulp heeft de GRJR met vier andere jeugdhulpregio's in Zuid- Holland als ambitie afgesproken dat deze jeugdhulp wordt afgebouwd van 235 bedden in 2020 naar 100 bedden in 2024. Met hulp van een intensief ambulant hulpaanbod en kleinschalige woonvoorzieningen denkt de GRJR dit te bereiken (AB GRJR 16-4-2021: ambitiedocument landsdeel Zuid-West. Het doel is zo blijkt uit de brief van de GRJR van 25 februari 2022 al bereikt (22bb2249). Dit zorgt voor financiële problemen bij de aanbieder Schakenbosch in deze regio. De GRJR is in gesprek met oa het rijk om ondanks de problemen voor de meest kwetsbare kinderen de juiste zorg te kunnen bieden.



Bron: GRJR

Toezicht op de GRJR

De Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd (IGJ) heeft op 5 juli 2021 mede namens de Inspectie Justitie en Veiligheid twee rapporten gepubliceerd, het landelijk rapport 2021 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd' en het regio -rapport "Regio Rijnmond 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd'". De Inspectie IGJ oordeelde dat de GRJR direct stappen moest zetten om jongeren met een kinderbeschermingsmaatregel zonder vertraging hulp te bieden. De Inspectie heeft de GRJR onder verscherpt toezicht geplaatst en de raad is hierover op 6 juli 2020 geïnformeerd (21bb9477).

In februari 2022 heeft de Inspectie het verscherpt toezicht beëindigd. Naast het verscherpt gold ook interbestuurlijk toezicht. Het ministerie van VWS heeft besloten dit toezicht te verlengen met een half jaar omdat nog niet alle resultaten zijn behaald. Doelstelling is dat aan het einde van 2022 alle jongeren binnen drie maanden na aanmelding (of sneller waar nodig of mogelijk) jeugdhulp ontvangen en dat er een duurzame werkwijze geïmplementeerd is die ervoor zorgt dat de wachttijden maximaal drie maanden blijven. (22bb2248).

Structureel tekort op Jeugdhulp

De GRJR liet op de technische bijeenkomst ook licht schijnen op de zogenoemde *Hervormingsagenda*. Op 23 april 2021 werden twee gelijktijdig gepubliceerd. In opvolging van het AEF-rapport "Stelsel in groei" werden door een gezamenlijke stuurgroep van het Rijk en de VNG onder leiding van Marianne Sint mogelijke maatregelen in beeld gebracht die bijdragen aan een beheersbaar jeugdhulpstelsel. Ook lag er een onderzoek van Verwey-Jonker naar vijf gemeenten die bovengemiddeld veel grip ervaren op het jeugdhulpstelsel. Beide rapporten gaven waardevolle inzichten om in de komende jaren de hulp aan jeugdigen en de sturing op het stelsel te verbeteren.

Arbitrage

Intussen was berekend dat de gemeenten 1,7 miljard meer uitgaven dan ze uit het Gemeentefonds ontvangen. De VNG vroeg arbitrage aan. Voor de VNG en de regio zou de uitspraak van deze commissie leidend zijn. In mei 2021 deed de Arbitragecommissie uitspraak: het Rijk moet afkomen met extra middelen voor jeugdhulp; te weten 1,8 miljard, met een afbouw naar 800 miljoen in 2027. Op basis van maatregelen die commissie Sint voorstelde zou een landelijke Hervormingsagenda tot stand komen met in totaal vijf partijen. Het demissionaire kabinet zegde het extra geld toe op basis van een door te voeren hervormingsagenda.

Doelen:

- verbetering van de toegang tot en kwaliteit van de jeugdhulp voor kinderen die deze werkelijk nodig hebben;
- betere beheersing van de kosten en borging van de duurzame beschikbaarheid van goede jeugdhulp;
- versterken van het (inzicht in het) functioneren van het systeem (als randvoorwaarde voor de inhoudelijke doelstellingen). Monitor de impact van maatregelen financieel en inhoudelijk!

Hier kunt u de PP-presentatie bekijken: [Hoofdpijnen kadernota 2023](#)

Regeerakkoord 2022

Het regeerakkoord in januari in 2022 leerde dat het meerjarig financieel beeld voor de jeugdhulp met een bezuiniging van 500 miljoen euro slechter uitpakt. Met andere woorden: de uitspraak van de Arbitragecommissie werd niet meer gevolgd en de toezegging van het demissionaire kabinet werd niet gestand gedaan. De VNG nam hierop een resolutie aan, waarmee het overleg en de Hervormingsagenda on hold kwamen te staan. Hier een bericht van de VNG op 12 januari 2022 over de impasse : [Hervormingsagenda Jeugd wordt opgeschort | VNG](#). De Eerste Kamer heeft op 22 februari 2022 de motie – Rosenmöller aangenomen. De motie verzoekt de regering het overleg met de gemeenten om tot een gewenst hervorming van het stelsel van jeugdzorg te herstellen, zonder dat dit belast wordt met de bezuinigingen uit het coalitieakkoord, maar gebaseerd op alle conclusies en aanbevelingen van de arbitragecommissie.

Tot slot

We staan voor een nieuwe raadsperiode. Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 werken partijen aan een nieuw coalitieakkoord. Voor het dossier jeugdhulp is te hopen dat jeugdhulp in dit coalitieakkoord de aandacht krijgt die het verdient. Zoals het ook te hopen is dat de nieuwe generatie raadsleden die zich met zorg bezighouden, op een even betrokken en proactieve manier van betekenis zullen zijn voor jeugdigen met complexe problemen en het verschil willen maken. Een vraag die tevens voorligt, is hoe de commissie en de raad beter in positie komen ten opzichte van de Regio en de Gemeenschappelijke Regeling, voor meer inbreng en meer invloed. Een optie is om meer op te trekken met betrokken leden van andere gemeenteraden in de regio. Want het dossier jeugdhulp is nog niet gesloten, nog lang niet. In mei/juni krijgt de raad de gelegenheid zienswijzen mee te geven aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp voor de begroting 2023.

Praktische tip

We sluiten graag af met deze praktische tip: jeugdhulp is een ingewikkeld onderwerp. Begin niet met het lezen van allerlei rapporten en andere publicaties, maar vraag de griffie om ter kennismaking en voor verdere oriëntatie een programma voor te bereiden. Een programma met een bezoek aan een lokale jeugdhulpaanbieder en een bezoek aan een of twee regionale instellingen voor specialistische jeugdhulp. Vooral het gesprek met professionals en ervaringsdeskundigen kan leerzaam zijn!

Voor meer informatie

Tanya Hoogwerf (Leefbaar Rotterdam), lid begeleidingsgroep
 Ingrid van Wifferen (D66), lid begeleidingsgroep
 Natasha Mohamed-Hoesein (DENK), lid begeleidingsgroep
 Tjalling Vonk (ChristenUnie), lid begeleidingsgroep
 Arina de Waal, commissiegriffier

HOOFDSTUK 3

HET CULTUURPLAN

MEER INBRENG VAN DE RAAD AAN DE VOORKANT

Eens in de vier jaar stelt de gemeenteraad het Cultuurplan vast. De vaststelling is de afsluiting van een proces van ongeveer twee jaar. Met dit besluit ligt vast welke Rotterdamse culturele organisaties in de stad een meerjarige subsidie krijgen in de vier jaar waarop het Cultuurplan betrekking heeft. Zo besloot de raad in november 2020 over het huidige cultuurplan 2021-2024.

De raadscommissie die zich bezighoudt met cultuur, krijgt al in het komende najaar te maken met de eerste stappen naar de nieuwe cultuurplanperiode 2025-2028. In dit derde hoofdstuk trekken we enkele lessen voor commissie en raad uit het proces dat resulteerde in het huidige cultuurplan. Er valt wel wat te kiezen. De vraag is in welke mate de commissie en raad inbreng willen hebben in de te maken keuzes en wanneer dit er echt toe doet. De cultuurwoordvoerders in de commissie ZOCS kozen voor een proactieve rol en inbreng, met name in het eerste jaar van het cultuurplanproces.

Eerst iets over het proces, de hoofdmijlpalen daarin en documenten die in het planproces belangrijk zijn. Daarna een terugblik op de aanpak van de woordvoerders Cultuur in de raad en commissie.

Donderdag 26 november 2020 was een hoofdmijlpaal in een 2-jarig proces resulterend in een nieuw cultuurplan. De raad stelde de '[Stad in transitie cultuur in verandering. Cultuurplan 2021-2024](#)' vast. Volgens dit raadsbesluit werd voor het Cultuurplan 2021-2024 een bedrag van 40,1 miljoen euro beschikbaar gesteld. Voor de Rotterdamse Culturele Basis (RCB) kwam een jaarlijks bedrag van 45,8 miljoen euro beschikbaar voor de periode 2021-2024. Daarnaast werd binnen de begroting voor Cultuur een bedrag van 2,27 miljoen euro beschikbaar gesteld in het kader van de BKV-regeling en 2,75 miljoen voor fair pay. Het Cultuurplan 2021-2024 zelf kunt u [hier](#) inzien.

Context

De woordvoerders Cultuur in de commissie Zorg, Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport konden terugblikkend beamen dat sprake was van een ingewikkeld proces met een lange doorlooptijd, met betrokkenheid van veel partijen binnen en buiten de gemeente. Het College en de gemeentelijke afdeling Cultuur zijn daarbij meestal aan zet, met een wezenlijke en (college-)adviserende rol voor de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (de RRKC).

Complex, niet alleen vanwege duur van het proces, maar ook vanwege de vereiste (juridische) zorgvuldigheidseisen. En de vele betrokken partijen. Zo krijgt een aantal Rotterdamse culturele organisaties niet alleen een meerjarige subsidie van de gemeente, maar ook van het Rijk, of een van de Rijkscultuurfondsen. Bij de voorbereiding en vaststelling van het Cultuurplan en bij iedere stap in het proces is het voor de gemeente zaak rekening te houden met voornemens en besluiten van de betrokken partijen.

Bovendien is een van de eerste documenten van het Rijk richtinggevend voor de ontwikkeling van het Rotterdamse cultuurbeleid: het zogenoemde Regioprofiel. Al begin oktober 2018, nog maar net als raadscommissie op stoom is, kreeg de commissie ZOCS het concept Regioprofiel voorgelegd, met de vraag om aanvullingen en verbeteringen, waarna de aangepaste versie nog diezelfde maand op de agenda kwam. In november 2018 kreeg de commissie ZOCS het uiteindelijke [Regioprofiel](#) gepresenteerd. De minister van Cultuur gaf hierin aan dat het Rijk in zijn beleid meer rekening wilde gaan houden met bevolkingssamenstelling, identiteit en de verhalen uit de regio en het lokale culturele klimaat.

We kijken nu naar de hoofdmijlpalen in het Cultuurplanproces 2021-2024, gevolgd door de wijze waarop de commissie ZOCS daar inbreng voorbereidde en nam.

Het cultuurplanproces 2021-2024

Wat	Omschrijving	Door wie	Wanneer (indicatief)
Sectoranalyse	Het college vraagt volgens traditie in de aanloop naar een nieuw cultuurplan periode advies in de vorm van een sectoranalyse	RRKC (commissie van advies aan het college ex artikel 84 Gemeentewet.	Adviesaanvraag in de zomer 2018; oplevering aan college begin van het nieuwe jaar. Ter kennisname aan de raad.
Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2021-2024	Beschrijft de speerpunten voor het cultuurbeleid. Is het beleidskader waarbinnen aanvragers voor meerjarige subsidie (de kandidaat-cultuurplaninstellingen) hun meerjarenplannen schrijven.	College / wethouder Cultuur, afdeling Cultuur	Vorbereiding in najaar 2018. Startdocument, gesprekken met betrokkenen, onder wie woordvoerders cultuur, culturele instellingen, RRKC en andere deskundigen. In voorjaar 2019 ter consultatie in de commissie ZOCS. Na eventuele bijstelling na het zomerreces van 2019 ter vaststelling in achtereenvolgens college en gemeenteraad.
Indienen aanvragen cultuurplan	Zodra de uitgangspunten voor het cultuurbeleid zijn verwerkt in de voorwaarden en criteria (de zgn. inrichtingseisen), gaan de gegadigden voor een meerjarige cultuurplansubsidie aan de slag met het opstellen van hun aanvraag en dienen deze in bij het college van B&W.	Kandidaat-cultuurplaninstellingen	Tussen ca. najaar 2019 en februari 2020 (ca. een half jaar)
Aanvraag advisering aan de RRKC	Het college van B&W stuurt een gemotiveerde adviesaanvraag aan de RRKC. Onder andere: op welke aspecten (uit de Uitgangspuntennota) wil het college van de RRKC per instelling een advies? Overigens zeer belangrijk: de artistiek-	College van B&W	Aanvraag: najaar 2019. Opleveren aan college: juni 2020

	inhoudelijke beoordeling. Plus advies per instelling: wel of niet opnemen in het nieuwe Cultuurplan en voor welk bedrag? Resultaat: Cultuurplanadvies 2021-2024 .		
Verdelingsvoorstel Cultuurplan 2021-2024	Beoordeling advies van de RRKC. Op basis daarvan de vaststelling van verdelingsvoorstel.	College van B&W	September 2020
Cultuurplan 2021-2024, met verdelingsvoorstel	Aanbieden Cultuurplan 2021-2024 met verdelingsvoorstel aan de raadscommissie. ter consultatie	College van B&W aan raadscommissie	September 2020
Vaststellen cultuurplan 2021-2024	Na de behandeling van de gemeentebegroting komt het Cultuurplan 2021-2024 voor vaststelling op de agenda van de gemeenteraad	Gemeenteraad	November 2020
<i>Beschikking naar aanvragers cultuurplan</i>	<i>Zodra de gemeenteraad het cultuurplan heeft vastgesteld, stuurt de gemeente een beschikking naar de aanvragers</i>	<i>Gemeente</i>	<i>December 2020</i>

Rotterdamse Culturele Basis (RCB)

Bij de bespreking van de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid 2021-2024 in de commissie ZOCS kwam het onderwerp ter sprake: de vorming van een basisinfrastructuur in Rotterdam van instellingen die van bijzondere betekenis zijn voor de stad. Instellingen waarvoor de continuïteit meer verzekerd is maar met net een grotere rol strategische partner voor opgaven van de stad. Het college bepaalde op 1 oktober 2019 van een aantal culturele instellingen dat zij behoren tot de RCB. Zij zouden nadrukkelijker dan voorheen een instelling overstijgende taak krijgen op grond van hun strategische positie voor de stad. Meer dan andere instellingen zouden zij verantwoordelijkheid moeten nemen voor de Rotterdamse cultuursector als geheel en voor de talenten in de stad. Ook zouden zij in positie moeten komen als strategische partners voor de opgaven van de stad. Hun voortbestaan zou niet voor iedere nieuwe cultuurplanperiode ter discussie staan.

In de praktijk zou dit betekenen dat de gemeente voor deze zgn. RCB-instellingen uitgaat van een subsidierelatie die uitgaat van het gebruikelijke cultuurplanproces. De RCB-instellingen dienen hun aanvraag in bij de RRKC ter beoordeling, maar het college vraagt van de RRKC geen uitspraak over het passende subsidieniveau, zoals bij andere aanvragers wel het geval is. Van de RCB-instellingen vraagt het college hoe zij de gevraagde instelling overstijgende rol voor de sector als geheel zullen inrichten. Hierin wijken de RCB-instellingen af van de andere kandidaat-instellingen. Tot de RCB behoren: De Doelen, Kunsthal Rotterdam, Luxor Theater, Maritiem Museum, Boijmans van Beuningen, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Theater Rotterdam en Theater Zuidplein.

Commissie ZOCS en het Cultuurplanproces

Vanuit de lessen die zijn getrokken uit de evaluatie van het Cultuurplanproces 2017-2020, heeft de commissie ZOCS vooral het eerste jaar ingezet op inbreng van de commissie *aan de voorkant*. Dat was nieuw voor de commissie in een dergelijk planproces. De griffie bereidde in het vroege najaar van 2018 voor de cultuurwoordvoerders [een zogenoemde startnotitie](#) voor. Hierin kreeg de commissie een beschrijving van het cultuurplan, het proces, de mijlpalen, mogelijke aandachtspunten, een keuze voor de benadering van het proces door de commissie en ten slotte de manier om dit te organiseren.

Wat de benadering aangaat: het advies was om van een tamelijk reactieve benadering, met het risico van fricties in het vervolg (bijvoorbeeld over de visie), naar een actieve, liefst proactieve benadering te gaan. Door voorkantsturing zouden de cultuurwoordvoerders al vroeg in het proces zelf en gezamenlijk speerpunten voor een nieuw cultuurplan kunnen formuleren en met de verantwoordelijk wethouder bespreken. Extra aandacht voor een doordachte start zou winst moeten opleveren voor het vervolg van het proces. Om de raadscommissie hierin zo goed mogelijk te faciliteren en te adviseren, was het voorstel om een begeleidingsgroep Cultuurplan 2021-2024 op te zetten, met enkele woordvoerders cultuur en de griffie.

De startnotitie Cultuurplan 2021-2025 is 12 september 2018 in de commissie ZOCS vastgesteld. Tegelijk werd de begeleidingsgroep geformeerd. Deze begeleidingsgroep, met leden van fracties uit de coalitie en oppositie, adviseerde de raadscommissie over en organiseerde na instemming activiteiten vanuit de gedachte van voorkantsturing. En dat met een sterk accent in het eerste jaar van het cultuurplanproces.

Activiteiten cultuurwoordvoerders in kader van Cultuurplanproces

Activiteiten	Motivering	Wanneer
Presentatie door RRKC van eigen rol, positie, het cultuurplanproces en de procedure (Centrale Bibliotheek)	Helder zicht op het cultuurplanproces, de procedure en voor wie de RRKC wat doet.	17 oktober 2018
Kennisnemen van de visie van de lokale culturele sector op de rol en betekenis van de stedelijke culturele sector in relatie tot de veranderende stad; dit door middel van een presentatie van het Directeuren Overleg van culturele instellingen (DO), waar veel Rotterdamse culturele instellingen aan deelnemen (Centrale Bibliotheek)	Door een toelichting op de verspreide brochure " Cultuur draagt de stad in transitie " in contact met de visie van de Rotterdamse culturele sector op haar rol en betekenis in en voor de stad.	17 oktober 2018
Een zgn. Walking lunch met vertegenwoordigers van Rotterdamse culturele instellingen (Centrale Bibliotheek)	Ontmoeten en kennismaken en in gesprek over thema's die ertoe doen	17 oktober 2018
Uitgangspunten cultuurplan 2021-2024 (Centrale Bibliotheek)	De begeleidingsgroep cultuurplan 2021-2024 bereidde een overzicht van mogelijke uitgangspunten voor het nieuwe cultuurplan voor, inclusief een omschrijving van deze uitgangspunten. Tijdens een besloten zitting van de cultuurwoordvoerders', in het Vlaams Broodhuis op de Meent, zijn deze besproken, aangevuld en gezamenlijk vastgesteld. Deze zijn in raadscommissie ZOCS besproken met de wethouder Cultuur, die deze input beloofde te gebruiken bij de voorbereiding van zijn Uitgangspuntennota Cultuurplan 2021-2025	7 november 2018
Vertrouwelijk een "vroeg" (voor openbaarmaking) presentatie door Rotterdam Festivals van doelgroepen en bereik van Rotterdamse culturele instelling (centrale bibliotheek)	De veranderende demografie van Rotterdam en of en zo ja in welke mate Rotterdamse culturele instellingen weten aan te sluiten bij wensen en behoeften in de stad.	7 november 2018

Besluitvorming Rotterdamse Culturele Basis (RCB)	<i>Op initiatief van de begeleidingsgroep heeft de commissie ZOCS expliciet en extra gewisseld met wethouder Cultuur over diverse aspecten van en overwegingen bij de Rotterdamse Culturele Basis, alvorens tot besluitvorming over te gaan</i>	September 2019
Corona en cultuurplan	Naast aandacht voor noodsteun is ook expliciet aandacht besteed aan de vraag of en hoe corona impact heeft op het cultuurplanproces en de haalbaarheid van uitgangspunten.	Zomer 2020
Verdere mijlpalen in proces	De begeleidingsgroep Cultuurplan heeft steeds doorzicht geboden aan de commissie over het verdere proces en de mijlpalen	Rest van de periode

De balans

Per saldo is gebleken dat de woordvoerders voor cultuur van meet af aan zijn ingesteld op het langlopende en complexe cultuurplanproces. Met tijdige informatie (ook over het proces), met ontmoeting en contact en met advies van de begeleidingsgroep Cultuurplan 2021-2024. Met name de extra investering in het eerste jaar heeft niet alleen gezorgd voor actieve inbreng aan de voorkant van de commissie ZOCS, met als resultaat dat de commissie zelf [uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid](#) heeft ingebracht bij de wethouder. Het heeft ook mogelijke fricties verderop in het proces voorkomen, zoals bij eerdere cultuurplanprocessen wel het geval was. En door van meet af aan contact te leggen met de culturele sector, en met name het Directeuren Overleg van culturele instellingen (DO), waren verderop in het proces (oplevering plan en verdelingsvoorstel) geen tijd slurpende hoorzittingen meer nodig. Het was dus ook efficiënt. De wethouder heeft op basis van deze commissie uitgangspunten een [uitgangspuntennota](#) opgesteld die de Raad op 10/11 juli 2019 heeft vastgesteld. De raad ging bij deze vaststelling nog niet akkoord met de invoering van de Rotterdamse Culturele Basis omdat er behoefte was aan meer inzichten in de overwegingen en afwegingen. De raad stemde in met een debat hierover in de commissie in september 2019 met een nadere duiding vooraf door de wethouder. En voor deze bespreking was de lijn met het DO kort genoeg voor een raadpleging vooraf door de commissie, alvorens met de wethouder het gesprek te gaan. Allemaal winst in dit proces, waarbij uiteindelijk ook bij de gemeentelijke afdeling Cultuur steeds meer begrip en waardering ontstond voor de waarde van actieve raadsinbreng aan de voorkant van het cultuurplanproces!

De corona-pandemie werkte ontregelend in de samenleving en voor de stad, en zeker ook voor de Rotterdamse culturele sector. Daar is als zodanig door het college/wethouder Cultuur en de commissie actief aandacht aan besteed om het mogelijke te doen. Ook is gezien of en zo ja in welke mate door de coronacrisis de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid nog wel alle intact konden blijven. [Het advies van de Denktank New Deal](#) leverde zinvolle informatie op voor de commissie. De commissie besprak [met de wethouder concrete plannen](#) naar aanleiding van het rapport op 25 januari 2022. De wethouder heeft in april 2022 een voortgangsrapportage van deze concrete plannen aangekondigd.

Leden van de begeleidingsgroep Cultuurplan 2021-2024 kijken mede hierom tevreden terug op het planproces.

Voor meer informatie

Co Engberts (PvdA), lid begeleidingsgroep

Ruud van der Velden (Partij voor de Dieren), lid begeleidingsgroep

Arina de Waal, commissiegriffier